

# POBIJANJE PRAVNIH RADNJI PREMA ODREDBAMA STEČAJNOG ZAKONA

**Priručnik za polaznike/ice**

**Izrada obrazovnog materijala:**

Željko Šimić,  
Visoki trgovački sud Republike Hrvatske

Sanja Mihalić,  
odvjetnica

Zagreb, kolovoz 2022.

Copyright 2022.  
Pravosudna akademija

Maksimirска cesta 63, 10 000 Zagreb, Hrvatska  
TEL 00385(0)1 2357 626 WEB [www.pak.hr](http://www.pak.hr)

## **Sadržaj**

CJELINA I.....	4
1. Uvodno .....	4
2. Posebne materijalne prepostavke pobijanja.....	6
3. Zaključno o posebnim materijalnim prepostavkama pobijanja .....	16
CJELINA II.....	20
1. Bliske osobe dužnika kao protivnici pobijanja.....	20
2. Vremenske granice u svezi s pobijanjem dužnikovih pravnih radnji.....	21
2.1. Vrijeme poduzimanja pravne radnje .....	22
2.2. Računanje rokova prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka .....	23
3. PRAVNA SREDSTVA POBIJANJA.....	25
3.1. Tužba.....	25
3.2. Nadležnost suda .....	31
3.3. Prigovor kao sredstvo pobijanja .....	32
4. Pravne posljedice pobijanja.....	32
5. Prava protivnika pobijanja .....	33
6. Pobijanje pravne radnje poduzete nakon otvaranja stečajnoga postupka.....	34
IZVORI / LITERATURA:.....	35

# CJELINA I.

## 1. Uvodno

Prepostavke za otvaranje stečajnog postupka, kao i sam stečajni postupak, pravne posljedice njegova otvaranja i njegova provedba regulirani su odredbama Stečajnog zakona (Narodne novine broj 71/15, 104/17, 36/22 dalje u tekstu: SZ 2015). Pravni institut pobijanja dužnikovih pravnih radnji također je reguliran odredbama Stečajnog zakona te isti ima značajne specifičnosti u odnosu na isti institut reguliran odredbama Zakona o obveznim odnosima tzv. paulijanske tužbe<sup>1</sup> (Narodne novine 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21).

Istu materiju je na gotovo identičan način glede materijalnih prepostavaka uređivao i raniji Stečajni zakon (Narodne novine, broj 44/96, 161/98, 29/99, 129/00, 123/03, 197/03, 187/04, 82/06, 117/08, 116/10, 25/12, 133/12 i 45/13, dalje u tekstu: SZ 1996), dok su u SZ 2015 uvedene neke novine koje se uglavnom tiču procesnih prepostavaka pobijanja, a zadnjom novelom iz 2022. godine zakonodavac je vezano uz pobijanje pravnih radnji izvršio intervenciju u članku 212. Stečajnog zakona koji se odnosi na procesne prepostavke i posljedice pobijanja.<sup>2</sup>

---

<sup>1</sup> Pobijanje pravnih radnji izvan stečaja regulirano je u člancima 66-71. Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21).

<sup>2</sup> Članak 212. prema Zakonu o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona (Narodne novine broj 36/22) glasi:

(1) Pravne radnje stečajnoga dužnika ovlašteni su pobijati tužbom stečajni vjerovnici te stečajni upravitelj u ime stečajnoga dužnika.

(2) Tužba iz stavka 1. ovoga članka može se podnijeti u roku od dvije godine od otvaranja stečajnoga postupka.

(3) Tužba iz stavka 1. ovoga članka podnosi se protiv osobe prema kojoj je pobijana radnja poduzeta.

(4) Stečajni upravitelj može podnijeti tužbu iz stavka 1. za pobijanje pravnih radnji samo na temelju odobrenja stečajnoga suca.

(5) Ako sud usvoji tužbu za pobijanje pravne radnje, pobijena pravna radnja je bez učinka prema stečajnoj masi i protivna je strana dužna vratiti u stečajnu masu sve imovinske koristi stečene na osnovi pobijene radnje.

(6) Primatelj činidbe bez naknade ili uz neznatnu naknadu mora vratiti ono što je primio samo ako je time obogaćen, osim ako je znao ili je morao znati da se takvom činidbom ošteće vjerovnike.

(7) Pravomoćna presuda donesena u parnici za pobijanje pravnih radnji djeluje prema stečajnom dužniku odnosno stečajnoj masi te svim stečajnim vjerovnicima.

(8) Stečajni vjerovnik koji je uspješno pobio pravnu radnju kojom su oštećeni stečajni vjerovnici u slučaju kada je nedostatnost stečajne mase utvrđena već tijekom prethodnog postupka, zbog čega je stečajni postupak otvoren i odmah zaključen, ima iz onoga što se mora vratiti u stečajnu masu na temelju stavka 5. ovoga članka pravo prvenstvenog namirenja za troškove koji su bili potrebni za navedenu parnicu. Stečajni vjerovnik čiji je tužbeni zahtjev za pobijanjem prihvaćen predložit će stečajnom sucu nastavak stečajnog postupka radi naknadne diobe.

(9) Pravne radnje dužnika mogu se pobijati i isticanjem prigovora u parnici bez vremenskoga ograničenja iz stavka 2. ovoga članka.

Institut pobijanja pravnih radnji poduzetih prije otvaranja stečajnog postupka teži ostvarenju ciljeva stečajnog postupka kao generalne ovrhe<sup>3</sup> koja podrazumijeva ravnomjerno namirenje stečajnih vjerovnika. SZ 2015 označava kao pobjejne pravne radnje one pravne radnje koje su poduzete u uvjetima postojećih ili prijetećih razloga za otvaranje stečajnog postupka nad određenim pravnim subjektom, a kojima se pogoduju pojedini vjerovnici stečajnog dužnika putem formalno valjanih pravnih poslova naplate ili osiguranja njihovih tražbina, a čija je posljedica oštećenje ostalih stečajnih vjerovnika.

Da bi uopće moglo doći do pobijanja u povodu stečaja, potrebno je da se nad dužnikom otvoriti stečajni postupak od strane nadležnog suda. Otvaranje stečajnog postupka predstavlja opću procesnu pretpostavku pobijanja pravnih radnji prema odredbama SZ 2015.

U posebne procesne pretpostavke treba ubrojiti one pretpostavke od čijeg postojanja zavisi pokretanje i vođenje parničnog postupka radi pobijanja dužnikovih pravnih radnji, a to su: odobrenje stečajnog suca<sup>4</sup> i prekluzivni rok za podnošenje tužbe radi pobijanja koji je različit s obzirom na Stečajni zakon koji je na snazi u vrijeme otvaranja stečajnog postupka.<sup>5</sup>

U cilju korištenja ovog instituta, nužno je ispunjenje općih materijalnih pretpostavaka pobijanja koje zahtijevaju da je pravna radnja poduzeta prije otvaranja stečajnog postupka, da se njome remeti pravo na ujednačeno namirenje stečajnih vjerovnika, odnosno da se pojedini stečajni vjerovnici stavlju u povoljniji položaj ili da se radi o propuštanju koje je izjednačeno s pravnom radnjom. Radi utvrđenja da li je ispunjena opća materijalna pretpostavka pobijanja, potrebno je u okviru stečajnog postupka održati ispitno i izvještajno ročište i utvrditi rezultate navedenih ročišta odnosno treba utvrditi kolika je ukupna vrijednost prijavljenih i utvrđenih tražbina i kolika je ukupna vrijednost slobodne stečajne mase (imovine koja nije opterećena založnim pravima ili drugim pravima razlučnih vjerovnika). Tek ukoliko rezultati ispitnog i izvještajnog ročišta pokažu da se stečajni vjerovnici ne mogu namiriti u cijelosti sa svojim utvrđenim tražbinama, moguće je govoriti o njihovom oštećenju pojedinim pravnim radnjama poduzetim prije otvaranja stečajnog postupka, a slijedom kojih je stečajna masa umanjena ili su pojedini vjerovnici stavljeni u povoljniji položaj. Prilikom utvrđivanja omjera utvrđenih tražbina stečajnih vjerovnika u odnosu na vrijednost stečajne mase, uzet će se u obzir i predvidivi troškovi samog stečajnog postupka koji će biti isplaćeni iz stečajne mase, s obzirom da i njihovo plaćanje umanjuje namirenje stečajnih vjerovnika. Zakonodavac je člankom 212. stavkom 8. noveliranog SZ 2015 predvidio mogućnost pobijanja pravnih radnji i u

---

<sup>3</sup> Prema odredbi članka 2. st. 2. SZ 2015 stečajni postupak provodi se radi skupnoga namirenja vjerovnika stečajnoga dužnika, unovčenjem njegove imovine i podjelom prikupljenih sredstava vjerovnicima. Stečaj je dakle generalna ovrha nad određenim pravnim subjektom.

<sup>4</sup> Članak 212. st. 4. noveliranog Stečajnog zakona (Narodne novine broj 36/2022). Stečajni upravitelj može podnijeti tužbu iz stavka 1. za pobijanje pravnih radnji samo na temelju odobrenja stečajnog suca. Dakle da bi stečajni upravitelj bio ovlašten u ime stečajnog dužnika pobijati pravne radnje stečajnog dužnika potrebno je prethodno ishoditi odobrenje stečajnog suda (u slučaju neispunjerenja navedene pretpostavke, tužba stečajnog upravitelja za pobijanje pravnih radnji stečajnog dužnika bila bi odbačena kao nedopuštena).

<sup>5</sup> Članak 212. st. 3. SZ 2015. (prije novele) Stečajni upravitelj može podnijeti tužbu radi pobijanja pravnih radnji u roku od godinu i pol dana od otvaranja stečajnoga postupka (dok je prema SZ 1996 rok za pobijanje pravnih radnji bio dvije godine od otvaranja stečajnog postupka).

Članak 212. st. 2. noveliranog Stečajnog zakona (Narodne novine broj 36/2022). Tužba iz stavka 1. ovog članka može se podnijeti u roku od dvije godine od otvaranja stečajnog postupka.

situaciji kada stečajni postupak nije vođen, odnosno kada je isti zbog nedostatnosti stečajne mase koja je utvrđena već tijekom prethodnog postupka, otvoren i odmah zaključen.<sup>6</sup> Otvara se pitanje na koji je način zakonodavac zamislio da će se u toj situaciji dokazivati ispunjenje opće materijalne pretpostavke koja podrazumijeva dokazivanje s jedne strane činjenice tko su stečajni vjerovnici, kolike su njihove tražbine i s druge strane činjenice da bi se isti namirivali u većem iznosu da nije poduzeta pobijana pravna radnja odnosno da se pobijanom pravnom radnjom remeti pravo na ujednačeno namirenje stečajnih vjerovnika (oštećenje vjerovnika) ili da se pojedini stečajni vjerovnici stavlju u povoljniji položaj (pogodovanje vjerovnika).<sup>7</sup>

## 2. Posebne materijalne pretpostavke pobijanja

- 2.1.** Posebne materijalne pretpostavke pobijanja mogu se sagledati kroz pojedine vrste osnova pobijanja, a SZ 2015 ih regulira kao: kongruentno namirenje,<sup>8</sup> inkongruentno namirenje,<sup>9</sup> pravne radnje kojima se vjerovnici izravno oštećuju, namjerno oštećenje, pravne radnje bez naknade ili uz neznatnu naknadu, zajam kojim se nadomješta kapital, tajno društvo, te dodatne specifičnosti kod isplate mjeničnih i čekovnih obveza, ovršne isprave i gotovinskog posla.

Tako pojedine pravne osnove pobijanja dijelimo na:

### 2.2.1. Kongruentno namirenje – „pokriće“<sup>10</sup>

Prema ovoj osnovi pobjojna je pravna radnja, poduzeta u posljednja tri mjeseca prije podnošenja prijedloga za otvaranje (pred)stečajnoga postupka<sup>11</sup>, kojom se jednom stečajnom vjerovniku daje ili omogućava osiguranje ili namirenje na način i u vrijeme u skladu sa sadržajem njegova prava (kongruentno namirenje), ako je u vrijeme kad je poduzeta dužnik bio nesposoban za plaćanje i ako je vjerovnik u to vrijeme znao za tu nesposobnost.

Pobjojna je i pravna radnja kojom se jednom stečajnom vjerovniku daje ili omogućava osiguranje ili namirenje u skladu sa sadržajem njegova prava, ako je

<sup>6</sup> Arg. ex članak 212. stavak 8. noveliranog SZ 2015 (Narodne novine broj 36/22).

<sup>7</sup> Arg. ex članak 198. SZ 2015.

<sup>8</sup> Stečajni zakon (SZ 1996 i SZ 2015) koristi ovdje neadekvatan termin „kongruentno namirenje“ budući da zakonski članak regulira osim kongruentnog namirenja vjerovnika ujedno i kongruentno osiguranje vjerovnika. Adekvatniji zakonski opis pobjojne pravne radnje bio bi „kongruentno pokriće“ ili „pokriće u skladu sa sadržajem prava“. Njemački Insolvenzordnung od 05.10.1994. (BGBI. I S.2866) u §130. koristi termin „Kongruente Deckung“ koji termin obuhvaća kongruentno namirenje i osiguranje.

<sup>9</sup> Stečajni zakon (SZ 1996 i SZ 2015) koristi ovdje neadekvatan termin „inkongruentno namirenje“ budući da zakonski članak regulira osim inkongruentnog namirenja vjerovnika ujedno i inkongruentno osiguranje vjerovnika. Adekvatniji zakonski opis pobjojne pravne radnje bio bi „inkongruentno pokriće“ ili „pokriće mimo sadržaja prava“. Njemački Insolvenzordnung od 05.10.1994. (BGBI. I S.2866) u §131. koristi termin „Inkongruente Deckung“ koji termin obuhvaća inkongruentno namirenje i osiguranje.

<sup>10</sup> Članak 199. SZ 2015 - na jednak način regulirano i odredbom članka 128. SZ 1996.

<sup>11</sup> Arg. ex članak 208. stavak 3. SZ 2015.

poduzeta nakon podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka i ako je vjerovnik u vrijeme njezina poduzimanja znao za nesposobnost za plaćanje ili za prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka.<sup>12,13</sup> Ovdje valja naglasiti da je za ocjenu postojanja prava određenog vjerovnika i za ocjenu sadržaja tog prava, mjerodavan osnovni (temeljeni) pravni posao sklopljen između stečajnog dužnika i određenog vjerovnika, budući da pravo vjerovnika u odnosu na stečajnog dužnika počiva na njihovom ugovoru koji može biti sklopljen usmeno ili pismeno.

## 2.2.2. Inkongruentno namirenje – „pokriće“<sup>14</sup>

Prema ovoj osnovi pobjojna je pravna radnja kojom se jednom stečajnom vjerovniku daje ili omogućava osiguranje ili namirenje, koje on nije imao pravo zahtijevati ili nije imao pravo zahtijevati na taj način ili u to vrijeme, ako je poduzeta u posljednjem mjesecu prije podnošenja prijedloga za otvaranje (pred)stečajnoga postupka ili nakon toga, ili ako je poduzeta tijekom trećega ili drugoga mjeseca prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka, a dužnik je u to vrijeme bio nesposoran za plaćanje, ili ako je radnja poduzeta tijekom trećega ili drugoga mjeseca prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka, a vjerovnik je u vrijeme njezina poduzimanja znao da se njome oštećuju stečajni vjerovnici.<sup>15</sup> I

---

<sup>12</sup> Zauzeto pravno shvaćanje Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske Su-241/20 od 03.06.2020. godine: „Sklapanje ugovora o cesiji umjesto ili radi ispunjenja predstavlja pravnu radnju kongruentnog namirenja.“ Ovdje se Visoki trgovački sud Republike Hrvatske rukovodio stajalištem da se radi o „uobičajenom načinu zatvaranja potraživanja u poslovanju pravnih osoba i da se stoga obračunsko plaćanje, umjesto gotovinskog, ne može smatrati neskladnim sa sadržajem tuženikova prava“. Navedeno shvaćanje dovodi u pitanje kriterij po kojem se ocjenjuje sadržaj prava nekog vjerovnika: da li temeljem uobičajene prakse pravnih osoba u Republici Hrvatskoj ili temeljem osnovnog pravnog posla stečajnog dužnika i određenog vjerovnika i/ili između njih ugovorenih trgovačkih običaja i razvijene (poslovne) prakse (arg. ex članak 12. Zakona o obveznim odnosima Narodne novine broj 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21).

<sup>13</sup> Vrhovni sud Republike Hrvatske, Gzz 64/2005-2, Vrhovni sud Republike Hrvatske Revt 30/2005-2 od 21.09.2005. godine: „Sve navedene pretpostavke su se u konkretnom slučaju ostvarile. Tužnik bi, naime, pravnim poslom koji je predmetom ovog spora, stekao pravo vlasništva na svim nekretninama stečajnog dužnika i time u cijelosti onemogućio namirenje ostalih vjerovnika, iako njegova tražbina iznosi samo 4,2% potraživanja svih ostalih stečajnih vjerovnika.

Tužnik je kao većinski vlasnik sa 67,12% udjela u temeljnog kapitalu Društva znao za nesposobnost plaćanja tužitelja, što izrijekom priznaje u svom iskazu na ročištu od 18. listopada 2001., kad kaže da su u trenutku njegovog preuzimanja obveze tužitelja već iznosile 14.500.000,00 kn, pa je upravo zato odlučio planom sanacije pokrenuti proizvodnju pribavom potrebnih financijskih sredstava, uvjeren u mogućnost spaša tvrtke, ali u čemu na žalost nije uspio.

Na revizijsku tvrdnju da tužnik spornu pravnu radnju nije poduzeo tri mjeseca prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka, već na sam dan podnošenja takvog prijedloga (16. kolovoza 2000.), valja samo ukratko odgovoriti da zakon propisuje pobjognost pravne radnje tri mjeseca prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka (st. 1. čl. 128.) i nakon podnošenja tog prijedloga (st. 2. istog članka), pa je potpuno neodlučno da li je tužnik spornu pravnu radnju poduzeo na dan podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka, odnosno dan ranije ili dan kasnije, jer je cijelo razdoblje na koje se proteže pobjognost određene pravne radnje omeđeno granicom od tri mjeseca prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka pa do otvaranja stečajnog postupka.

<sup>14</sup> Članak 200. SZ 2015 - na jednak način regulirano i odredbom članka 129. SZ 1996.

<sup>15</sup> Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revt 70/2008-2 od 29.10.2008. godine: „Budući da je tužniku, kako je naprijed navedeno, omogućeno osiguranje tražbine koja nije bila osigurana ugovorom iz kojeg proizlazi, ispunile su se pretpostavke iz te zakonske odredbe i to one iz toč. 1. i 2. st. 1. čl. 129. SZ, prema kojima se

ovdje je jednako kao i kod kongruentnog pokrića za ocjenu postojanja prava određenog vjerovnika i za ocjenu sadržaja tog prava, mjerodavan osnovni (temeljni) pravni posao sklopljen između stečajnog dužnika i određenog vjerovnika, budući da pravo vjerovnika u odnosu na stečajnog dužnika počiva na njihovom ugovoru koji može biti sklopljen usmeno ili pismeno.

### **2.2.3. Pravne radnje kojima se vjerovnici izravno oštećuju<sup>16</sup>**

Prema ovoj osnovi pobjajan je pravni posao dužnika kojim se stečajni vjerovnici izravno oštećuju ako je poduzet tijekom posljednja tri mjeseca prije podnošenja prijedloga za otvaranje (pred)stečajnoga postupka, ako je u vrijeme njegova

---

pravna radnja može pobijati ako je poduzeta u posljednjem mjesecu prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka ili nakon toga (toč. 1.), ili ako je poduzeta tijekom trećeg ili drugog mjeseca prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka, a dužnik je u to vrijeme bio nesposoban za plaćanje (toč. 2.)...

Također je utvrđeno da je V. d.d. V. bio kontinuirano insolventan i prezadužen (nesposoban za plaćanje) od 28. rujna 1998. do otvaranja stečaja – 5. srpnja 2000.

Iz navedenog slijedi da je predmetna pobjojna pravna radnja "Sporazum radi osiguranja novčane tražbine" od 15. svibnja 2000. poduzeta nakon podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka, te da su se ostvarile pretpostavke za pobijanje iste propisane toč. 1. st. 1. čl. 129. SZ, dok je pobjojna pravna radnja "Prijedlog za osiguranje predbilježbom založnog prava na nekretninama tužitelja od 29. prosinca 1999." poduzeta tijekom drugog mjeseca prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka i u vrijeme kad je dužnik bio nesposoban za plaćanje, pa da su se u odnosu na istu ostvarile pretpostavke za pobijanje propisane toč. 2. st. 1. čl. 129. SZ."

Vrhovni sud Republike Hrvatske broj Revt 18/07 od 19.04.2007. godine:

„Budući da tuženik i V. i. V d.o.o. osnovnim ugovorom o komisionoj prodaji od 1. siječnja 1999. nisu ugovorili osiguranje potraživanja na imovini koja je u vlasništvu tužitelja, to u vrijeme kada su dana 14. ožujka 2000. sklopili ugovor, koji ustvari predstavlja utvrđenje duga V. i. d.o.o. prema tuženiku, vjerovnik ( u ovoj parnici tuženik) nije imao pravo na osiguranje tražbine na način kako je to učinjeno, a obzirom na protek vremena od nastanka tražbine (siječanj 1999.) pa do sklapanja ugovora o zasnivanju založnog prava na nekretninama tužitelja (ožujak 2000.). Pravilno su stoga ocijenili sudovi nižeg stupnja da je u pitanju inkongruentno namirenje u smislu odredbe čl. 129. SZ. Prema odredbi stavka 1. toga članka pravna radnja kojom se jednom stečajnom vjerovniku daje ili omogućava osiguranje ili namirenje, koje on nije imao pravo zahtijevati ili nije imao pravo zahtijevati na taj način ili u to vrijeme može se pobijati pod pretpostavkama navedenim u točci 1.2. i 3. Tuženiku je omogućeno osiguranje tražbine koja nije bila osigurana ugovorom iz kojeg proizlazi niti je takav način osiguranja bio predviđen i to u vrijeme kada je tužitelj bio nesposoban za plaćanje, pa su ispunjene pretpostavke iz te zakonske odredbe.“

Vrhovni sud Republike Hrvatske Revt 70/08 od 29.10.2008. godine:

„U postupku je utvrđeno da kupoprodajnim ugovorom od 2. rujna 1998., iz kojeg proizlazi tražbina tuženika, nije ugovorenopravo tuženika na osiguranje te tražbine, kako je ono stipulirano u Sporazumu radi osiguranja novčane tražbine od 15. svibnja 2000. Nastavno tome, pravilno su sudovi ocijenili da je u pitanju inkongruentno namirenje, normirano odredbom čl. 129. Stečajnog zakona ("Narodne novine" broj 44/96, 29/99 i 129/00; dalje: SZ). Odredbom čl. 129. st. 1. SZ propisano je da se pravna radnja kojom se jednom stečajnom vjerovniku daje ili omogućava osiguranje ili namirenje koje on nije imao pravo zahtijevati, ili nije imao pravo zahtijevati ga na taj način, ili u to vrijeme, može pobijati pod pretpostavkama navedenima u toč. 1., 2. i 3. toga stavka.

Budući da je tuženiku, kako je naprijed navedeno, omogućeno osiguranje tražbine koja nije bila osigurana ugovorom iz kojeg proizlazi, ispunile su se pretpostavke iz te zakonske odredbe i to one iz toč. 1. i 2. st. 1. čl. 129. SZ, prema kojima se pravna radnja može pobijati ako je poduzeta u posljednjem mjesecu prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka ili nakon toga (toč. 1.), ili ako je poduzeta tijekom trećeg ili drugog mjeseca prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka, a dužnik je u to vrijeme bio nesposoban za plaćanje (toč. 2.).“

<sup>16</sup> Članak 201. SZ 2015 - na jednak način regulirano i odredbom članka 130. SZ 1996.

poduzimanja dužnik bio nesposoban za plaćanje i ako je druga strana u to vrijeme znala za tu nesposobnost, ili ako je poduzet nakon podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka, a druga je strana u vrijeme pravnoga posla znala ili morala znati za nesposobnost za plaćanje ili za prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka.<sup>17</sup>

#### 2.2.4. Namjerno oštećenje<sup>18</sup>

Kao namjerno oštećenje okvalificirana je pravna radnja koju je dužnik poduzeo u posljednjih deset godina prije podnošenja prijedloga za otvaranje (pred)stečajnoga postupka ili nakon toga s namjerom da ošteti svoje vjerovnike. Takva radnja može se pobijati ako je druga strana u vrijeme poduzimanja radnje znala za namjeru dužnika. Znanje za namjeru se prepostavlja ako je druga strana znala da dužniku prijeti nesposobnost za plaćanje i da se radnjom oštećuju vjerovnici. Postojanje namjere stečajnog dužnika prosuđivat će se uvijek s obzirom na okolnosti konkretnog slučaja.

Smatrat će se da je vjerovnik znao da dužniku prijeti nesposobnost za plaćanje i da se radnjom oštećuju vjerovnici ako je znao ili je morao znati za okolnosti iz kojih se nužno moralo zaključiti da je dužnik nesposoban za plaćanje i da se radnjom oštećuju vjerovnici. Ovdje valja naglasiti da nesposobnost za plaćanje ili prijeteća nesposobnost za plaćanje ne moraju nužno postojati kao preduvjet pobijanja pravnih radnji po osnovi namjernog oštećenja, već će postojanje namjere i znanje za tu namjeru ovisiti o okolnostima konkretnog slučaja. Ujedno nejasna je dikcija zakonodavca koji govori da će se smatrati da je vjerovnik znao da dužniku prijeti nesposobnost za plaćanje, ako je znao za okolnosti iz kojih se moralo zaključiti da je dužnik nesposoban za plaćanje. Navedena nedosljednost nije uklonjena zadnjim izmjenama i dopunama Stečajnog zakona iz 2022. godine, te će primjena takove presumpcije i nadalje izazivati poteškoće u praksi. Ujedno sama dikcija zakonodavca koja propisuje presumpciju znanja na strani „vjerovnika“ (umjesto „druga strana“ ili „protivnik pobijanja“) dovodi u pitanje početnu pravnu normu koja ne uvjetuje da protivnik pobijanja kod namjernog oštećenja bude ujedno i vjerovnik stečajnog dužnika.

---

<sup>17</sup> Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-4577/01 od 19.03.2002. godine: „Iako iz tužbe nije vidljivo čini se da tužitelj, u ovom postupku žalitelj, pobija pravne radnje dužnika dokazujući da se stečajni vjerovnici tim pravnim poslom izravno oštećuju (čl. 130. Stečajnog zakona - Narodne novine br. 44/96, 29/99 i 129/00). Očito je da se ne radi o kongruentnom ili inkongruentnom namirenju iz čl. 128. i 129. SZ-a, jer tuženi u ovom postupku nisu stečajni vjerovnici, iako im je - prema tužbi - omogućeno osiguranje kojim su oni stavljeni u povoljniji položaj.

Da bi se pravni posao kojim se stečajni vjerovnici izravno oštećuju mogao pobijati potrebno je a) da je poduzet tijekom posljednja tri mjeseca prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka, b) da je u vrijeme njegova poduzimanja dužnik bio nesposoban za plaćanje i ako je c) druga strana u to vrijeme znala za tu nesposobnost. Iz spisa proizlazi da je doduše pobijana radnja poduzeta tijekom posljednja tri mjeseca prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka, ali tužitelj nije dokazao da je u doba poduzimanja ove radnje dužnik bio nesposoban za plaćanje, a pogotovo nije dokazao da je druga strana u to vrijeme znala za njegovu nesposobnost. Tuženi su kupili sporne nekretnine na javnoj dražbi od javnog bilježnika i nisu bili dužni provjeravati ima li javni bilježnik pravo ove nekretnine prodavati, pa su prema tome kupili nekretnine u dobroj vjeri. Tužitelj je trebao dokazati da tuženi nisu kupili stvar u dobroj vjeri, što - prema mišljenju ovoga suda - nije učinio. Sve kad bi tužitelj i dokazao da su tuženi znali ili morali znati za insolventnost dužnika morao bi dokazati i na koji način su stečajni vjerovnici izravno oštećeni. Kako je šteta umanjenje nečije imovine i sprečavanje njezina povećanja - čl. 155. Zakona o obveznim odnosima (NN 53/91, 73/91, 111/93, 3/94, 107/95, 7/96, 91/96, 112/99), to je tužitelj trebao dokazati na koji je način umanjena stečajna masa, odnosno na koji način se sprječava njezino povećanje.“

<sup>18</sup> Članak 202. SZ 2015 - na jednak način regulirano i odredbom članka 131. SZ 1996.

Naplatni ugovor sklopljen između dužnika i njemu bliske osobe može se pobijati ako se stečajni vjerovnici njime izravno oštećuju. Taj se ugovor ne može pobijati po ovoj osnovi ako je sklopljen ranije od dvije godine prije podnošenja prijedloga za otvaranje (pred)stečajnoga postupka ili ako druga strana dokaže da joj u vrijeme sklapanja ugovora nije bila poznata niti joj je morala biti poznata namjera dužnika da ošteti vjerovnike. Premda zakonodavac omogućuje lakše prepostavke dokazivanja kod pravnih radnji poduzetih između dužnika i njemu bliske osobe ukoliko se takovom pravnom radnjom poduzetom u kritičnom razdoblju od dvije godine prije podnošenja prijedloga za otvaranje (pred)stečajnog postupka izravno oštećuju stečajni vjerovnici (jer se postojanje namjere i znanje za tu namjeru presumira), navedeno međutim ne isključuje mogućnost pobijanja iste te pravne radnje poduzete u kritičnom razdoblju koje prelazi razdoblje od dvije godine prije podnošenja prijedloga za otvaranje (pred)stečajnog postupka, ali uz uvjet dokazivanja svih prepostavaka koje zakon propisuje za namjerno oštećenje.

Obzirom da je kod predmetnog razloga pobijanja dužnikovih pravnih radnji prisutna namjera da se takvom radnjom oštete vjerovnici, takve radnje mogu se pobijati u najduljem roku od 10 godina prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka.<sup>19,20</sup> Autorica ovog teksta stavlja opasku da bi bilo svrshodno preispitati

<sup>19</sup> Da bi moglo doći do pobijanja pravnih radnji kojima se vjerovnici namjerno oštećuju, potrebno je da su uz opće prepostavke pobijanja **kumulativno ispunjene sljedeće prepostavke**:

- da je pravna radnja poduzeta u posljednjih deset godina prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka ili nakon toga,
- radnja je morala biti poduzeta s namjerom stečajnog dužnika da ošteti svoje vjerovnike,
- druga strana je u vrijeme poduzimanja predmetne pravne radnje znala za namjera dužnika da ošteti vjerovnike time da se takvo znanje prepostavlja ako je druga strana znala da dužniku prijeti nesposobnost za plaćanje i da se radnjom oštećuju vjerovnici (arg. ex. članak 202. SZ 2015).

<sup>20</sup> Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revt 379/15-2 od 21.11.2017. godine (slično i u odluci Revt 316/13-2 od 05.05.2015. godine): Da bi dužnik poduzeo radnju s namjerom oštećenja vjerovnika na strani dužnika treba najmanje prijetiti nesposobnost za plaćanje.

U razlozima presuda, a vezano na tvrdnje tuženika u pogledu nepostojanja njegove namjere oštećenja vjerovnika, jer s obzirom na pozitivne pomake u poslovanju i tek kratkotrajnu i privremenu blokadu računa kod njega nije postojala ni svijest o prijetećoj nesposobnosti za plaćanje, a posljedično tome ni namjera oštećenja drugih vjerovnika, nižestupanjski sudovi navode osnovnu pobudu stranaka, a prvenstveno, potpuno neodlučno, pobudu pravnog prednika tuženika za sklapanje sporog sporazuma.

O odlučnoj osporenoj činjenici - namjeri tužitelja kao dužnika, koja, vezano na rezultate poslovanja, uključuje svijest dužnika o prijetećoj nesposobnosti za plaćanje te nemogućnosti namirenja svih vjerovnika i njegovu volju da se pogodujući tuženiku ošteti druge vjerovnike, kako to osnovano ističe revident, nižestupanjske presude nemaju dostane razloge.

Vrhovni sud Republike Hrvatske broj Revt-93/06 od 18.09.2007. godine:

„Sud nadalje utvrđuje da se u konkretnom slučaju radi o namjernom oštećenju vjerovnika – tužitelja, jer je tuženi kao direktor S. d.d., a koji je ujedno osnivač tužitelja znao da se navedenom radnjom oštećuju vjerovnici tužitelja. Ovo stoga jer je znao da je žiro-račun S. d.d. blokiran i da dionice S. d.d. ne vrijede, pa je iste prodao tužitelju radi čega je izvršio prijeboj svog duga prema tužitelju za iznos dionica koje ne vrijede. Tužnik da u odnosu na tužitelja nije imao nikakvih potraživanja, pa da nije niti imao razloga za kompenzaciju s potraživanjima tužitelja jer ih nije bilo.“

Vrhovni sud Republike Hrvatske broj Revt 82/09 od 21.05.2009. godine:

„Na temelju tako utvrđenog činjeničnog stanja nižestupanjski sudovi su zaključili da su ispunjene sve prepostavke iz čl. 131. Stečajnog zakona ("Narodne novine", broj 44/96, 29/99, 112/99, 123/03, 197/03 – dalje: SZ), odnosno da je zaključivanjem sporazuma od 29. travnja 1997. došlo do namjernog oštećenja vjerovnika tužitelja, slijedom čega je prihvaćen tužbeni zahtjev tužitelja u cijelosti. Ovaj sud prihvata takav zaključak nižestupanjskih sudova na temelju odlučnih činjenica. Temeljem čl. 127. st. 1. SZ pravne radnje poduzete prije otvaranja stečajnog postupka kojima se remeti ujednačeno namirenje vjerovnika (oštećenje

da li je doista adekvatno regulirano trajanje ovog razdoblja za pobijanje od čak 10 godina sa istim pretpostavkama pobijanja u čitavom razdoblju, a u svakom slučaju vidljiv je priličan raskorak između trajanja razdoblja za pobijanje po ostalim osnovama u odnosu na osnovu namjernog oštećenja vjerovnika za što je teško naći razumljivo opravdanje.

## 2.2.5. Pravne radnje bez naknade ili uz neznatnu naknadu<sup>21</sup>

Prema ovoj osnovi pobjojna je pravna radnja dužnika bez naknade ili uz neznatnu naknadu, osim ako je poduzeta četiri godine prije podnošenja prijedloga za otvaranje (pred)stečajnoga postupka. Ako se radi o uobičajenom prigodnom daru neznatne vrijednosti, radnja se ne može pobijati.<sup>22,23</sup>

---

vjerovnika, odnosno kojima se pojedini vjerovnici stavlju u povoljniji položaj, pogodovanje vjerovnika), stečajni upravitelj u ime stečajnog dužnika i stečajni vjerovnici mogu pobijati u skladu s odredbama SZ. U čl. 127. st. 2. SZ određeno je da je propuštanje izjednačeno s pravnom radnjom. U čl. 131. st. 1. SZ određeno je da pravna radnja koju je dužnik poduzeo u posljednjih 10 godina prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka ili nakon toga s namjerom da ošteti svoje vjerovnike, može se pobijati ako druga strana u vrijeme poduzimanja radnji je znala za namjeru dužnika s time da se znanje za namjeru pretpostavlja ako je druga strana znala da dužniku prijeti nesposobnost za plaćanje i da se radnjom oštećuju vjerovnici. Odredbom čl. 131. st. 2. SZ smatrat će se da je vjerovnik znao da dužniku prijeti nesposobnost za plaćanje i da se radnjom oštećuju vjerovnici i ako je znao ili je morao znati za okolnosti iz kojih se nužno moralo zaključiti da je dužnik nesposoban za plaćanje i da se radnjom oštećuju vjerovnici. U postupku je nedvojbeno utvrđeno da je tužitelj bio u blokadi kontinuirano od 1993. pa tako i u vrijeme sačinjenja spornog sporazuma. Na dan sačinjenja spornog sporazuma račun tužitelja bio je blokiran u iznosu od 9.491.042,07 kuna, a račun tužitelja vodio se upravo kod samog tuženika. Tuženik je znao ili je mogao znati za nesposobnost za plaćanje tužitelja te da se sklapanjem sporazuma oštećuju njegovi vjerovnici jer se račun tužitelja vodio upravo kod tuženika. Obzirom da se presumira namjera kad je druga strana znala da dužniku prijeti nesposobnost za plaćanje i da se takvom radnjom oštećuju vjerovnici ispunjene su pretpostavke iz odredbe čl. 127. st. 1. u svezi čl. 131. st. 1. i 2. SZ.“

<sup>21</sup> Članak 203. SZ 2015 - na jednak način regulirano i odredbom članka 132. SZ 1996.

<sup>22</sup> Obzirom da se radi o radnjama za koje dužnik nije dobio nikakvu vrijednost ili je dobio neznatnu vrijednost, za pobijanje takvih pravnih radnji vrijede posebna pravila za pobijanje. Ovdje treba imati u vidu vrijednosti koje su postojale u vrijeme poduzimanja radnje i pri tome treba biti objektivna procjena vrijednosti određene radnje. Usپoredi DIKA Mihajlo, Pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka, Narodne novine, Zagreb, 2002.

<sup>23</sup> Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž 2810/2015-2 od 26.04.2017. godine: Cijeneći međusobno suprotstavljene tvrdnje stranaka, trebalo je ispitati je li Sporazum o osiguranju novčane tražbine prijenosom vlasništva broj 5/99 od 14. siječnja 1999., uopće radnja bez naknade ili uz neznatnu naknadu. Ovaj sud prihvata zaključak prvostupanjskog suda o tome da Sporazum o osiguranju novčane tražbine prijenosom vlasništva broj 5/99 od 14. siječnja 1999., nije radnja bez naknade, ali ne iz razloga na koje se poziva prvostupanjski sud. Po ocjeni ovog suda, Sporazum kojim dužnik daje osiguranje za naplatu duga druge osobe, ne može se smatrati pravnom radnjom bez naknade. To iz razloga što se takvim osiguranjem osigurava dugovanje druge osobe prema vjerovniku te osobe, a povodom davanja određene naknade od strane vjerovnika toj drugoj osobi. Drugim riječima, budući da se spornim Sporazumom osigurava dugovanje druge osobe prema vjerovniku, ne radi se o pravnoj radnji bez naknade. Ovakav stav, zauzeo je Vrhovni sud Republike Hrvatske u svojim odlukama (npr. VSRH Revt-65/07-2 od 3. listopada 2007.). Zbog toga, u ovom slučaju nisu ispunjene pretpostavke za pobijanje pravnih radnji po odredbi čl. 132. SZ-a. Pravna podloga članak 132. Stečajnog zakona (Narodne novine, broj 44/96, 29/99 i 129/00).

Vrhovni sud Republike Hrvatske broj Revt 45/12 od 12.02.2003. godine:

„Pravna radnja bez naknade jeste ona pravna radnja dužnika prema vjerovniku kada druga strana na temelju pravnog posla u vezi s kojim je radnja poduzeta nije dužna na temelju tog pravnog posla ispuniti dužniku ili trećemu nikakvu protučinidbu odgovarajuće vrijednosti.“

Vrhovni sud Republike Hrvatske broj Revt 155/07 od 28.10.2008. godine:

„Prema tome, da bi se moglo odlučiti o osnovanosti tužbenog zahtjeva, bilo je potrebno utvrditi postojanje pretpostavki za pobijanje. One se odnose na činjenicu otvaranja stečajnog postupka, poduzimanja pravne

## 2.2.6. Zajam kojim se nadomješta kapital<sup>24</sup>

Prema ovoj osnovi može se pobijati pravna radnja kojom se za tražbinu člana društva za vraćanje zajma kojim se nadomješta kapital ili za neku njemu odgovarajuću tražbinu *daje osiguranje*, i to ako je radnja poduzeta u posljednjih pet godina prije podnošenja prijedloga za otvaranje (pred)stečajnoga postupka ili nakon toga *ili jamči namirenje*<sup>25</sup>, ako je radnja poduzeta u posljednjoj godini prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka ili nakon toga. Vidljivo je da dikcija zakonodavca nije najsretnije odabранa jer se pojmovi „daje osiguranje“ i „jamči namirenje“ odnose na osiguranje tražbine. Umjesto riječi „jamči“ namirenje, adekvatnii bi bio pojam „odobrava, daje ili pruža“ namirenje.<sup>26, 27 28</sup>

---

radnje koja se pobija prije otvaranja stečajnog postupka i na činjenicu da se tom radnjom oštetilo vjerovnike dužnika. Pored toga, trebaju postojati i pretpostavke da je postojalo saznanje druge strane za namjeru dužnika da ošteti svoje vjerovnike i da je radnja poduzeta unutar odgovarajućeg vremena prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka. Pretpostavke za pobijanje po čl. 132. SZ još su dodatno, da se radi o pravnoj radnji dužnika bez naknade ili uz neznatnu naknadu.

U postupku suda prvog stupnja je utvrđeno, a ta je utvrđenja prihvatio i sud drugog stupnja, - da su G. banka i tuženik zaključili ugovor o kreditu 17. lipnja 1997., prema kojem je tuženiku odobren kredit od 7,164.000,00 kn,

- da je prijedlog za otvaranje stečajnog postupka nad G. bankom podnesen sudu 16. travnja 1999., a stečaj otvoren 30. travnja 1999.,
- da je postojalo stanje blokade žiro-računa G. banke neprekinuto od 15. srpnja 1998., - da je tuženik bio vlasnik 11.756 dionica tužitelja emisije C 04 ukupne nominalne vrijednosti od 1,175.600,00 kn,
- da su G. banka i tuženik zaključili Sporazum o ispunjenju obveza 23. prosinca 1998., a kojim je Sporazumom Banka otkupila od tuženika 11.756 vlastitih dionica emisije C 04 ukupne vrijednosti 1,175.600,00 kn,
- da je u toj vrijednosti podmiren dug tužitelja po osnovi prije spomenutog Ugovora o kreditu, - da je tržišna vrijednost otkupljenih dionica bila znatno niža od nominalne vrijednosti za koju su one otkupljene,
- da je G. banka Odlukom Upravnog odbora od ... otpustila preostali dug tuženiku iz gore navedenog kredita u dalnjem iznosu od 160.728,71 kn.

Slijedom takvih utvrđenja pravilni su zaključci niže stupanjskih sudova da je zaključenje Sporazuma o otkupu vlastitih dionica i donošenje Odluke Upravnog odbora banke o otpustu duga tuženiku, koji se karakterizira pravnom radnjom bez odgovarajuće naknade, poduzeto u namjeri oštećenja vjerovnika tužitelja nad kojim je već nakon nepunih pet mjeseci došlo do otvaranja stečajnog postupka po poduzimanju pobijanih radnji. Ovo stoga, što su navedene radnje poduzete u vrijeme kada je već više od pet mjeseci žiro-račun tužitelja bio u blokadi, zbog čega je i vrijednost kupljenih vlastitih dionica (sve kada bi za to i bile ispunjene pretpostavke iz čl. 233. Zakona o trgovačkim društvima - "Narodne novine" broj 111/93), bila znatno manja od iznosa njihove nominalne vrijednosti po kojoj su one otkupljene. Tuženik je bio dioničar tužitelja i stoga se ima smatrati njegovom bliskom osobom sukladno odredbi iz čl. 136. st. 2. toč. 2. ZS, zbog čega je, a suprotno reviziji, on morao znati za već postojeću višemjesečnu blokadu žiro-računa tužitelja. Stoga su i valjani zaključci niže stupanjskih sudova za saznanje tuženika da se poduzetim radnjama u danoj situaciji oštećuju vjerovnici Banke kod njihovog namirenja.“

<sup>24</sup>Članak 204. SZ 2015 - na jednak način regulirano i odredbom članka 133. SZ 1996.

<sup>25</sup> Upotrebljom neadekvatnog termina „jamči namirenje“ ovaj zakonski članak ne daje osnove za razlikovanje u kojoj situaciji treba primijeniti rok od godinu dana, a u kojoj rok od pet godina. Naime, u članku nema dovoljno razlikovnog osnova dvaju upotrijebljenih termina: „daje osiguranje“ i „jamči namirenje“, jer bi i jedan i drugi pravni pojam značili isto, odnosno odnosili bi se na osiguranje tražbine člana društva (jamčiti namirenje značilo bi dati jamstvo ili osiguranje). Umjesto termina „jamči namirenje“ prikladniji bi bio termin „odobrava, daje ili pruža namirenje“. Njemački Insolvenzordnung u svojem članku § 135 koristi termin „Sicherung gewährt hat“ za odobrenje osiguranja (osiguranje tražbine) i termin „Befriedigung gewährt hat“ za odobrenje namirenja (namirenje tražbine).

<sup>26</sup> Članak 408. Zakona o trgovačkim društvima (NN. br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19) propisuje sljedeće: „Član koji društvu u vrijeme kad je ono u krizi umjesto da mu pribavi vlastiti kapital, kada bi mu ga inače uredni

## 2.2.7. Tajno društvo<sup>29</sup>

Prema ovoj osnovi pobjojna je pravna radnja kojom je tajnom članu društva ulog u potpunosti ili djelomično vraćen ili kojom mu je njegov udio u nastalom gubitku u potpunosti ili djelomično oprošten, ako je sporazum na kojem se radnja temelji sklopljen u posljednjoj godini prije podnošenja prijedloga za otvaranje (pred)stečajnoga postupka nad trgovačkim društvom ili nakon toga. Isto vrijedi i ako se u svezi sa sporazumom tajno društvo likvidira. Takova pravna radnja ne može se pobijati ako je razlog za otvaranje stečajnoga postupka nastao tek nakon sporazuma.<sup>30</sup>

U slučaju stečaja poduzetnika tajni član ima glede prava na povrat svojega uloga položaj stečajnog vjerovnika, ali samo u odnosu na onaj dio uloga koji prelazi iznos njegova udjela u gubitku društva. Tajni član dužan je u stečajnu masu uplatiti ulog

---

gospodarstvenici trebali pribaviti, dade zajam, može u stečajnom postupku ostvarivati zahtjev za povrat zajma samo kao stečajni vjerovnik nižeg isplatnog reda.“

<sup>27</sup> „Dužnost članova društva da se brinu o društvu ima kao posljedicu da mu, postupaju li kao uredni i savjesni gospodarstvenici, pribave vlastiti kapital ako je ono u krizi. To će biti u slučaju kada financiranje tuđim kapitalom nije spojivo s načelima redovitog financiranja poduzeća, a radi se o tri skupine slučajeva: uzimanje kredita u vrijeme stečaja tj. kad je društvo prezaduženo ili insolventno; uzimanje sanacijskog kredita da bi se spriječila insolventnost društva, u što treba ubrojiti i kredite koje uzima društvo koje je prezaduženo; uzimanje kredita kada društvo nije kreditno sposobno, tj. kad ga ono ne bi moglo uzeti pod uobičajenim tržišnim uvjetima (kada je društvo prezaduženo, kad ima velike poteškoće s plaćanjima, kada je društvo potkapitalizirano, insolventno itd).“

Riječ je zapravo o zajmovima kojima članovi omogućuju financiranje društva u vrijeme kad je ono u financijskoj krizi pa mu time omogućuju nastavak poslovanja i izbjegavanje likvidacije. Ti se zajmovi tako prosuđuju sve dok društvo ne prevlada krizu i uđe u normalno poslovanje tako da ih može uredno vraćati iz svojih sredstava. Ovdje se zapravo radi o tome da se kapital koji članovi društva stavlju na raspolaganje društvu formalno putem zajma, iako je on zapravo vlastiti kapital, na temelju zakona tako i kvalificira, pa se na njega primjenjuju pravila kojim se uređuje vlastiti kapital, a ne pravila mjerodavna za zajam.“ (BARBIĆ, Jakša, „Pravo društava, Knjiga druga, Društvo kapitala“, Organizator 2010. godine, str. 300-302.).

<sup>28</sup> Visoki trgovački sud Republike Hrvatske broj Pž-3125/14 od 04.02.2015. godine:

„Prema tome, zajam kojim se nadomješta kapital predstavlja sredstva koja se stavlju na raspolaganje društvu formalno putem zajma, iako je on zapravo vlastiti kapital. Stoga se na njega primjenjuju pravila kojima se uređuje vlastiti kapital, a ne pravila mjerodavna za zajam. Zbog ovakvog određenja zajma kojim se nadomješta kapital, vraćanje tih sredstava dok god je društvo u krizi nije bilo moguće i predstavljalo je po tadašnjim propisima nedopuštena primanja iz čl.407. ZTD-a.“

<sup>29</sup> Članak 205. SZ 2015 – na jednak način regulirano i odredbom članka 134. SZ 1996.

<sup>30</sup> Prema članku 148. Zakona o trgovačkim društvima (NN. br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22) tajno društvo nastaje ugovorom kojim jedna osoba (tajni član) ulaže neku imovinsku vrijednost u poduzeće druge osobe (poduzetnika), te na temelju toga uloga stječe pravo sudjelovanja u dobiti i u gubitku poduzetnika. Ulog tajnog člana ulazi u imovinu poduzetnika, a može se sastojati u novcu, stvarima i pravima čija se vrijednost može izraziti u novcu. Tajno društvo nije pravna osoba i nema tvrtku pa se u tvrtku poduzetnika ne može unijeti niti ime niti tvrtka tajnog člana, već je poduzetnik taj koji nastupa u pravnom prometu i isključivi je nositelj svih prava i obveza.

Prema članku 151. Zakona o trgovačkim društvima, udio tajnog člana u dobiti i gubitku iskazanom poslovanjem tajnoga društva određuje se ugovorom, time da se ugovorom može isključiti obveza tajnog člana da snosi gubitak iskazan poslovanjem tajnog društva, dok se ne može ugovorom isključiti pravo tajnog člana na udio u dobiti.

na koji se obvezao ugovorom, ali samo u dijelu u kojem ga već nije uplatio i u dijelu u kojem sudjeluje u snošenju gubitka iskazanog poslovanjem društva.<sup>31</sup>

## 2.2.8. Isplata mjeničnih i čekovnih obveza<sup>32</sup>

Isplata mjeničnih i čekovnih obveza propisuje izuzeća od pobijanja tako da se od primatelja u slučaju kongruentnoga namirenja ne može tražiti vraćanje onoga što mu je dužnik isplatio na temelju mjenice ako bi prema mjeničnom pravu primatelj u slučaju odbijanja primanja plaćanja izgubio mjenični zahtjev prema drugim mjeničnim obveznicima. Isplaćeni mjenični iznos mora namiriti posljednji regresni obveznik ili, ako je on mjenicu prodao za račun treće osobe, ta treća osoba, ako su posljednji regresni obveznik ili treća osoba u vrijeme kada je mjenicu prodala ili dala prodati, znali za dužnikovu nesposobnost za plaćanje ili za prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka.

Odredbe članka 199. stavaka 3. i 4. SZ 2015 (koje vrijede za kongruentno pokriće) primjenjuju se na odgovarajući način, a isto vrijedi i za isplate dužnika na temelju čekova.<sup>33</sup>

Takvim pravilom zapravo se utvrđuje izuzetak od pravila o mogućnosti pobijanja pravnih radnji u slučaju kongruentnog pokrića. No međutim, tim se pravilom ne isključuje mogućnost pobijanja mjeničnih isplata zbog drugih razloga za pobijanje.<sup>34</sup>

## 2.2.9. Ovršna isprava<sup>35</sup>

SZ 2015 propisuje da se može pobijati i pravna radnja za koju postoji ovršna isprava i radnja koja je poduzeta u postupku ovrhe.<sup>36, 37</sup> Navedeno upućuje na

<sup>31</sup> Članak 157. Zakona o trgovačkim društvima (NN. br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22).

<sup>32</sup> Članak 206. SZ 2015 – na jednak način regulirano i odredbom članka 135. SZ 1996.

<sup>33</sup> Arg. ex članak 206. SZ 2015.

<sup>34</sup> Dika, Mihajlo, Pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka, Zagreb, studeni 2002. godine, str. 169.

<sup>35</sup> Članak 210. SZ 2015 – na jednak način regulirano i odredbom članka 139. SZ 1996.

<sup>36</sup> Prema odredbi članka 23. Ovršnog zakona (NN 112/12, 25/13, 93/14, 55/16, 73/17, 131/20) ovršne isprave su:

1. ovršna sudska odluka i ovršna sudska nagodba,
2. ovršna nagodba iz članka 186.a Zakona o parničnom postupku (postupak mirnog rješavanja spora prije pokretanja sudskog postupka protiv Republike Hrvatske),
3. ovršna odluka arbitražnog suda,
4. ovršna odluka donesena u upravnom postupku i ovršna nagodba sklopljena u upravnom postupku ako glase na ispunjenje novčane obveze, ako zakonom nije drukčije određeno,
5. ovršna javnobilježnička odluka i ovršna javnobilježnička isprava,
6. nagodba sklopljena u postupku pred sudovima časti pri komorama u Republici Hrvatskoj te nagodba sklopljena u postupku mirenja u skladu s odredbama zakona kojim se uređuje postupak mirenja,
7. druga isprava koja je zakonom određena kao ovršna isprava.

<sup>37</sup> Visoki trgovački sud Republike Hrvatske u svojoj odluci Pž-7372/04 od 11.09.2007. godine: „Naime, ne mogu se pobijati pravne radnje stečajnog upravitelja (ali se mogu pobijati pravne radnje poduzete od strane privremenog stečajnog upravitelja).

zaključak da sama činjenica postojanja ovršne isprave ili činjenica da je neka radnja poduzeta u ovršnom postupku (pa tako i parničnom postupku koji je prethodio ovršnoj ispravi) ne isključuje mogućnost pobijanja takove pravne radnje ili propuštanja.

## 2.2.10. Gotovinski posao<sup>38</sup>

Specifičnost je gotovinskog posla što isti isključuje pobijanje iz svih osnova osim iz osnova namjernog oštećenja. SZ 2015 navodi da ako je dužnik za svoju činidbu primio protučinidbu jednake vrijednosti koja je izravno ušla u njegovu imovinu, pravna radnja povodom koje je činidba ispunjena može se pobijati samo uz pretpostavke iz članka 202. SZ 2015.<sup>39</sup>

---

Prema tome, sve pravne radnje koje su poduzete u postupcima za koje je dobivena ovršna isprava i radnje koje su poduzete u postupku prisilne ovrhe mogu biti predmet pobijanja ako su te radnje poduzete prije preuzimanja postupaka od strane stečajnog upravitelja (članak 98. stavak 5. u svezi članka 95. Stečajnog zakona).

U konkretnom slučaju, nesporno je da su postupci prisilne ovrhe pred Općinskim sudom u Varaždinu započeti 1999. godine što je vidljivo iz brojeva predmeta: Ovr 4937/99 i Ovr 5035/99, a stečajni postupak nad tužiteljem otvoren je dana 30. lipnja 2000. godine. Stoga, suprotno mišljenju prvostupanjskog suda tužitelj može sukladno odredbi članka 139. Stečajnog zakona pobijati radnje koje su u postupku prisilne ovrhe poduzete prije 30. lipnja 2002. godine.

Nadalje, pogrešno je pozivanje prvostupanjskog suda na stav sudske prakse da se ne može tužbom tražiti utvrđenje da je sudska presuda ništava i da kao takva ne proizvodi pravne učinke, jer tužitelj (u prvostupanjskoj presudi) odbijenim dijelom svog tužbenog zahtjeva ne traži utvrđenje ništavosti presude i rješenja broj P 798/99 od 18. veljače 2000. godine, već utvrđenje da su radnje za koje su dobivene te odluke bez učinka prema stečajnoj masi.

Prema odredbi članka 139. Stečajnog zakona može se pobijati i pravna radnja za koju je dobivena ovršna isprava i radnja koja je poduzeta u postupku prisilne ovrhe.

Iz navedene zakonske odredbe proizlazi da radnja za koju je dobivena ovršna isprava može biti predmet pobijanja. To konkretno znači ako je npr. član uprave kao zakonski zastupnik kasnijeg stečajnog dužnika u nekoj parnici koja se vodila prije otvaranja stečajnog postupka priznao tužbeni zahtjev pa je temeljem toga donesena presuda na temelju priznanja, stečajni upravitelj u ime i za račun stečajnog dužnika može sukladno odredbi članka 139. Stečajnog zakona pobijati to priznanje tužbenog zahtjeva jer je to priznanje radnja za koju je dobivena ovršna isprava.

Jednako tako, ako je sukladno odredbi članka 332. Zakona o parničnom postupku donesena presuda zbog izostanka zbog nedolaska zakonskog zastupnika kasnijeg stečajnog dužnika na prvo ročište za glavnu raspravu, u postupku radi pobijanja pravnih radnji može se pobijati taj nedolazak zakonskog zastupnika na ročište (obzirom da je prema odredbi članka 127. stavak 2. Stečajnog zakona propuštanje izjednačeno s pravnom radnjom). Posljedica uspješnog pobijanja pravne radnje za koju je dobivena ovršna isprava je u tome da ovršna isprava donesena temeljem te radnje nema učinka prema stečajnoj masi stečajnog dužnika. U ovom parničnom postupku tužitelj tužbenim zahtjevom traži od suda, između ostalog, da sud deklaratornom presudom utvrdi daje povlačenje žalbe tužitelja (V. d.d.) izjavljene protiv presude Trgovačkog suda u Varaždinu P 798/99 od 18. veljače 2000. godine pobjojna pravna radnja.

Prema tome, tužitelj tužbenim zahtjevom ne traži od suda utvrđivanje ništavosti navedene prvostupanske presude kako to u obrazloženju pobijane odluke pogrešno navodi prvostupanjski sud, već utvrđenje da zbog pobjojne radnje povlačenja žalbe protiv te presude navedena prvostupanska presuda nema učinka prema stečajnoj masi stečajnog dužnika-tužitelja.

Slijedom navedenog sud prvog stupnja u obrazloženju pobijane presude nije naveo razloge o odlučnoj činjenici zašto smatra da povlačenje žalbe pravnog prednika tužitelja protiv presude Trgovačkog suda u Varaždinu broj P 798/99 od 18. veljače 2000. godine nije pobjojna radnja u smislu odredbe članka 139. Stečajnog zakona, pa je time počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz članka 354. stavak 2. točka 13. Zakona o parničnom postupku.“ Pravna podloga Članak 139. Stečajnog zakona "Narodne novine", broj 44/96, 29/99, 129/00, 123/03.

<sup>38</sup> Članak 211. SZ 2015 – na jednak način regulirano i odredbom članka 140. SZ 1996.

<sup>39</sup> Članak 202. SZ 2015. regulira namjerno oštećenje.

Gotovinskim poslom se smatra posao kod kojeg je dužnik za svoju činidbu primio protučinidbu jednake vrijednosti koja je izravno ušla u njegovu imovinu. Kod gotovinskog posla činidba dužnika mora biti ekvivalentna primljenoj protučinidbi (takva ekvivalentnost treba se ocjenjivati prema objektivnim kriterijima). Mjerodavan moment za ocjenu ekvivalentnosti činidbe i protučinidbe je redovito vrijeme sklapanja obvezujućeg pravnog posla. Stoga su u interesu zaštite prometa prihvatljiva samo neznatna odstupanja od prometne vrijednosti. Smatra se da istovjetnosti nema kada je vrijednost radi osiguranja prenesene stvari primjerena dobivenom zajmu ali preneseni predmet osiguranja nije dan samo radi osiguranja isplate, već radi osiguranja svih drugih tražbina primatelja osiguranja, dok se s druge strane uzima da bi postojala istovrijednost činidbi kada je osiguranje dano samo za sadašnji kredit, ali vrijednost predmeta osiguranja neznatno premašuje visinu kredita. Gotovinskim se poslom može smatrati i posao kod kojega je vjerovnik za svoju činidbu dobio osiguranje kao protučinidbu kao npr. kad je banka za odobreni kredit dobila hipoteku ili drugo odgovarajuće osiguranje. Jednakovrijednost činidbi mogla bi se u slučaju potrebe utvrditi i vještačenjem.<sup>40</sup><sup>41</sup>

### **3. Zaključno o posebnim materijalnim prepostavkama pobijanja**

Imajući u vidu široki spektar različitih osnova za pobijanje (sedam različitih posebnih materijalnih osnova, uz dodatne specifičnosti kod isplate mjeničnih i čekovnih obveza, ovršne isprave i gotovinskog posla) koje su nekritički preuzete iz njemačkog zakona (Insolvenzordnung), te analizom dosadašnje hrvatske sudske prakse moguće je zaključiti da postoje mnogobrojne nesigurnosti i nedovoljno razumijevanje instituta pobijanja pravnih radnji povodom stečaja. Sporovi koji se vode radi pobijanja pravnih radnji predstavljaju izuzetno složene postupke koji traže višegodišnji angažman stečajnog upravitelja i punomočnika te zahtijevaju značajne financijske resurse kojima stečajni dužnik često ne raspolaže.

Potrebno je istaknuti da uobičajene ili redovne osnove za pobijanje (kongruentno pokriće, inkongruentno pokriće i pravne radnje kojima se vjerovnici izravno oštećuju) zahvaćaju vremensko razdoblje od svega tri mjeseca prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka, premda je u domaćoj praksi uočeno da gospodarski subjekti posluju značajno dulje vrijeme prije otvaranja stečajnoga postupka u uvjetima prijeteće ili već nastupljele insolvencijske krize, te je stoga evidentno da tako kratko razdoblje pobijanja ne zadovoljava potrebe pobijanja po

<sup>40</sup> Dika, Mihajlo, Pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka, Zagreb, studeni 2002. godine, str. 158. - 159.

<sup>41</sup> Visoki trgovački sud Republike Hrvatske broj Pž-6494/07 od 13.07.2012. godine:

„Posebne prepostavke pobjognosti (čl. 131. SZ-a) koje moraju biti ispunjene u slučaju namjernog oštećenja vjerovnika (o kakvom se slučaju radi u ovom postupku jer pravna radnja koja se pobija predstavlja gotovinski posao u smislu odredbe čl. 140 SZ-a) jesu:

- radnja je poduzeta u posljednjih deset godina prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka,  
- namjera na strani stečajnog dužnika da ošteti svoje vjerovnike,  
- znanje druge strane za namjeru dužnika u vrijeme poduzimana radnje (s tim da znanje za namjeru znači da je druga strana znala ili moralna znati za dužnikovu nesposobnost za namirenje ostalih vjerovnika).“

tzv. „redovnim osnovama“. Zbog kratkoće navedenih rokova pobijatelj često dolazi u situaciju da bi u cilju pobijanja pravnih radnji morao koristiti institut namjernog oštećenja vjerovnika, a koji institut ima izuzetno zahtjevne i složene posebne materijalne pretpostavke pobijanja koje je potrebno dokazati u parnici. U praksi još nije zauzeto jasno stajalište glede načina dokazivanja namjere u smislu SZ 1996 (jednako regulirano i u SZ 2015) i njezinog razlikovanja u odnosu na namjeru koju poznaje i definira kazneno zakonodavstvo, te je vidljiva neprilagođenost instituta preuzetog iz njemačkog zakonodavstva prilikom primjene u hrvatskom pravu.

Hrvatsko poimanje stečaja i stečajnoga zakonodavstva nakon izlaska iz planske privrede očigledno nije bilo spremno za preuzimanje sofisticiranih osnova za pobijanje koje je tada razvilo njemačko zakonodavstvo.

Iako je Vrhovni sud Republike Hrvatske zauzeo stajalište koja bi se situacija načelno trebala smatralo namjernim oštećenjem u smislu članka 131. SZ 1996, isti nerado potvrđuje postojanje namjere, te ne nalazi elemente namjernog oštećenja u situacijama u kojima takovu namjeru prepoznaju niži sudovi.

Tako su u recentnoj sudskej praksi zauzeta slijedeća stajališta glede namjernog oštećenja:

Vrhovni sud Republike Hrvatske u svojim ukidnim odlukama Revt. 316/13-2 od 05.05.2015. godine i Revt.379/15-2 od 21.11.2017. godine<sup>42</sup> navodi: „O odlučnoj osporenoj činjenici – **namjeri tužitelja kao dužnika, koja, vezano uz rezultate poslovanja, uključuje svijest dužnika o prijetećoj nesposobnosti za plaćanje te nemogućnost namirenja svih vjerovnika i njegovu volju da se pogodujući tuženiku ošteti druge vjerovnike, kako to osnovano ističe evident, nižestupanjski razlozi nemaju dostatne razloge.**“

Povodom citiranih identičnih ukidnih odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske, Trgovački sud u Varaždinu kao prvostupanjski sud u svojoj presudi P.38/2018 od 20.01.2020. godine navodi slijedeće: „**Prema izračunatim financijskim pokazateljima u to vrijeme tužitelj nije generirao novčana sredstva dovoljna za podmirenje preuzetih obveza....Pri tome odgovor na pitanje je li doista i došlo do oštećenja vjerovnika daje usporedba situacije u kojoj je poduzeta pravna radnja s razvojem događaja koji bi se zbio da radnja nije poduzeta. U konkretnom slučaju odgovor na to pitanje je jasan, budući da su tužiteljevi vjerovnici u konačnici doista i oštećeni, kako je to ranije detaljno obrazloženo.**“

Navedena presuda Trgovačkog suda u Varaždinu P.38/2018 od 20.01.2020. potvrđena je presudom Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske Pž-1253/2020 od 10. ožujka 2020. gdje isti navodi slijedeće: „**Tuženik je znao da je tužiteljev račun blokiran i da mu prijeti nesposobnost za plaćanje kao i da se radnjom oštećuju vjerovnici te je poduzimanjem pobijene pravne radnje bez postojanja za to poslovno utemeljenih razloga namjerno oštetio svoje vjerovnike jer je znao da osnovni dužnik iz ugovora o kreditu neće moći podmiriti svoje obveze te da će se posljedično tome te obveze morati podmiriti iz nekretnine dakle iz imovine tužitelja.**“

*Namjera dužnika za oštećenjem vjerovnika je postojala jer je postojala svijest dužnika o prijetećoj nesposobnosti za plaćanje i nemogućnosti namirenja svih vjerovnika te volja dužnika da se pogodovanjem jednog vjerovnika ošteti druge*

<sup>42</sup> Op. aut. vidi bilješku broj 19.

*vjerovnike. Tadašnji tužiteljev zastupnik po zakonu je znao da će tuženiku pobijenom pravnom radnjom omogućiti naplatu tražbine te time oštetiti druge vjerovnike.“*

Nakon što je Vrhovni sud tri puta donio ukidnu odluku u jednom te istom predmetu pobijanja, presuda Trgovačkog suda u Varaždinu P.38/2018 i presuda Visokog trgovačkog suda u Zagrebu Pž.1253/2020 nisu bile predmetom ponovnog ispitivanja od strane Vrhovnog suda Republike Hrvatske budući da je isti odbacio prijedlog za podnošenje revizije, te stoga niti nije dao konačan odgovor da li je po treći puta pitanje postojanja namjere valjano ocijenjeno od strane nižih sudova.

Evidentno je da je pitanje namjernog oštećenja izuzetno delikatno pitanje osobito zbog činjenice da s jedne strane budući stečajni dužnik ima potrebu i dužnost ispunjenja svojih dospjelih novčanih obveza prema vjerovnicima i ima pravo slobodnog biranja kako će izvršiti ispunjenje, a može se raditi i o potrebi saniranja poslovanja, dok vjerovnici opet s druge strane imaju legitimno pravo i obvezu naplate svojih dospjelih potraživanja te poduzimaju sve mjere koje smatraju razumnim i potrebnim u cilju takove naplate. Vjerovnici u pravilu, gledajući s njihove pozicije, nisu dužni voditi računa o postojanju drugih vjerovnika već o vlastitoj naplati, pa stoga situacije koje regulira SZ 2015 i koje potpadaju pod namjerno oštećenje spadaju u najdiskutabilnije područje pobijanja pravnih radnji u povodu stečaja. Budući da je s osnove namjernog oštećenja moguće pobijanje pravnih radnji i do 10 godina unatrag, razumljivo je da takovo pobijanje treba predstavljati izuzetak, a ne pravilo te da se doista mora raditi o namjeri oštećenja vjerovnika, a ne o potrebi saniranja poslovanja ili pak slobodnom izboru načina podmirenja određenog vjerovnika.

Preusmjeravanju relativno djelotvorne norme kongruentnog pokrića, inkongruentnog pokrića i pravnih radnji kojima se vjerovnici izravno oštećuju u nedjelotvornu normu koja regulira uvjete za namjerno oštećenje doprinosi ujedno i različito tumačenje norme koja regulira mjerodavnost prvog dopuštenog i obrazloženog prijedloga za otvaranje stečajnog postupka u svrhu računanja rokova i ispunjenja prepostavaka za pojedinu osnovu pobijanja. Prema članku 137. stavak 2. SZ 1996, odnosno članku 208. stavak 2. SZ 2015 propisano je da je u situaciji kada je podneseno više prijedloga za otvaranje stečajnog postupka, mjerodavan prvi dopušteni i obrazloženi prijedlog, pa i ako je postupak otvoren na temelju nekog kasnijeg prijedloga. Navedena specijalna norma je naizgled razumljiva i jasna, no hrvatski ju sudovi različito tumače i primjenjuju. Dok je njemačka doktrina<sup>43</sup> stajališta da je u primjeni ove norme bitno utvrditi da li je mjerodavan prijedlog bio dopušten i obrazložen te **da li je postojao kontinuitet stečajne krize između prvog dopuštenog i obrazloženog prijedloga i onog prijedloga po kojemu je došlo do otvaranja stečajnog postupka**, dotle hrvatska sudska praksa zauzima različita i oprečna stajališta o tom istom pitanju. Tako prevladava mišljenje u hrvatskoj sudskej praksi da se odredba članka 137. stavak 2. SZ 1996 odnosi na onu pravnu situaciju u kojoj je **u tijeku** stečajni postupak povodom prijedloga za otvaranje stečajnog postupka koji se uzima kao mjerodavan.<sup>44</sup>

<sup>43</sup> BRAUN, Bauch, Bauerle, de Bra, Buck, Gerbers, Kiesner, Kind, Kroth, Riggert, Wolf, Insolvenzordnung (InsO) Kommentar, Verlag, C.H. Beck Munchen, 2002. strana 779-782.

<sup>44</sup> Vidi: Visoki trgovački sud Republike Hrvatske u svojoj presudi Pž. 204/04 od 28.12.2007. godine. Vrhovni sud Republike Hrvatske u svojoj presudi Revt. 34/07 od 28.03.2007. godine. Vrhovni sud Republike Hrvatske u svojoj presudi Revt. 170/10 od 05.05.2015. godine.

Ratio navedene norme članka 137. stavak 2. SZ 1996 valjalo bi prema mišljenju autorice ovog teksta sagledati u svjetlu svrhe instituta pobijanja pravnih radnji. Naime, stečajni vjerovnik koji podnošenjem dopuštenog i obrazloženog prijedloga za stečaj „prisili“ stečajnog dužnika na plaćanje ili osiguranje njegove tražbine u uvjetima stečajne krize (pa takav prijedlog kasnije povuče), ne bi smio ostati bez pravnih posljedica, pa bi takva radnja trebala otvoriti mogućnost pobijanja, a vjerovnik koji na taj način ishodi namirenje ili osiguranje, morao bi računati da predmetna radnja može biti podvrgnuta pobijanju.<sup>45</sup>

U svjetlu nedostataka pravnog instituta pobijanja pravnih radnji u povodu stečaja, dodatno valja sagledati činjenicu različitog tretmana razlučnih prava stečenih putem suda neposredno prije otvaranja stečajnog postupka od onih stečenih dobrovoljnim putem. SZ 1996 u svojem se članku 97.<sup>46</sup> odnosio isključivo na *ex lege* prestanak onih prava koja su stečena sudskom ovrhom ili osiguranjem u zadnjih 30 dana prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka, a ne i na prestanak onih prava koja su u istom vremenskom razdoblju stečena dobrovoljnim, ugovornim putem. Isto tako SZ 2015 u svojem članku 168.<sup>47</sup> predviđa prestanak prava stečenih sudskom ovrhom ili osiguranjem (*ex lege*) u zadnjih 60 dana prije podnošenja prijedloga za otvaranje predstečajnoga ili stečajnoga postupka ili nakon toga, ali ne i prestanak onih prava koja su stečena dobrovoljnim, ugovornim putem<sup>48</sup>. Prema

---

„Kada postoje dva ili više prijedloga za otvaranje stečajnog postupka tada je mjerodavan prvi dopušteni ili obrazloženi prijedlog, pri čemu nije odlučno što je postupak otvoren u povodu nekog kasnijeg prijedloga. Naime, odredba članka 137. stavak 2. Stečajnog zakona ima na umu jedan, isti stečajni postupak u kojem može biti podneseno više prijedloga za otvaranje tog postupka i sve dok postoji makar i jedan od tih prijedloga taj postupak pravno postoji. Za računanje rokova u toj situaciji mjerodavan je prvi dopušteni prijedlog, koji kasnije može biti i povučen. Odredba članka 137. stavak 2. Stečajnog zakona ne odnosi se na situacije kada stečajnog postupka više nema, jer je pravomoćno obustavljen.“

<sup>45</sup> Usp. BRAUN, Bauch, Bauerle, de Bra, Buck, Gerbers, Kiesner, Kind, Kroth, Riggert, Wolf, Insolvenzordnung (InsO) Kommentar, Verlag, C.H. Beck Munchen, 2002. strana 782.

<sup>46</sup> Prema članku 97. SZ 1996 koji se odnosi na prestanak prava stečenih ovrhom ili osiguranjem propisano je da ako stečajni vjerovnik tijekom posljednjih trideset dana prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka ili nakon toga sudskom ovrhom ili osiguranjem stekne koje razlučno ili slično pravo na imovini dužnika koja ulazi u stečajnu masu, to pravo otvaranjem stečajnoga postupka prestaje.

<sup>47</sup> Prema članku 168. SZ 2015 koji se odnosi na prestanak prava stečenih ovrhom ili osiguranjem propisano je da ako stečajni vjerovnik tijekom posljednjih 60 dana prije podnošenja prijedloga za otvaranje predstečajnoga postupka, ili posljednjih 60 dana prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka, ili nakon toga sudskom ili izvansudskom ovrhom ili prisilnim sudskim osiguranjem stekne koje razlučno ili slično pravo na imovini koja ulazi u stečajnu masu, to pravo otvaranjem stečajnoga postupka prestaje, odnosno postupak u tijeku se obustavlja.

Predmetna prava brisat će se iz javnih knjiga, upisnika i očevidnika u kojima se vode na temelju rješenja suda.

Ako je postupak sudske ovrhe ili prisilnog sudskog osiguranja obustavljen prije nastupanja pravnih posljedica otvaranja predstečajnog ili stečajnog postupka, rješenje iz stavka 1. ovog članka donosi sud u stečajnom postupku.

<sup>48</sup> Svakako bi bilo svrshodno ispitati opravdanost ovakvog različitog tretmana privilegiranog položaja određenog stečajnog vjerovnika koji je stečen dobrovoljnim, ugovornim putem u odnosu na isti takav privilegirani položaj određenog stečajnog vjerovnika koji je stečen sudskim, prisilnim putem, budući da su vjerovnici koji su pokrenuli sudski postupak nepravedno „kažnjeni“ u odnosu na vjerovnike kojima je stečajni dužnik dobrovoljno omogućio osiguranje tražbine pred sam stečajni postupak. Upravo zbog potrebe podnošenja tužbe radi pobijanja pravnih radnji ako je osiguranje dano dobrovoljno, takovi će vjerovnici često biti u značajnoj prednosti u odnosu na vjerovnike koji su osiguranje stekli sudskim putem, s obzirom na situaciju da je za podnošenje tužbe potrebno ispunjenje i svih ostalih procesnih i materijalnih prepostavaka,

mišljenju autorice ovog teksta, zakonodavac nije dao valjane razloge za ovakav različiti tretman ugovornog osiguranja u odnosu na osigurenje stečeno putem suda, te su vjerovnici koji su ishodili osiguranje putem suda stavljeni u nepovoljniji položaj u odnosu na vjerovnike kojima je stečajni dužnik dobrovoljno dao osiguranje njihove tražbine u uvjetima insolvensijske krize.

## CJELINA II.

### 1. Bliske osobe dužnika kao protivnici pobijanja

Kao što je već navedeno, kod određenih razloga za pobijanje dužnikovih pravnih radnji pored objektivnih pretpostavki za pobijanje moraju biti ispunjene i subjektivne pretpostavke (znanje određenih činjenica) da bi bili ostvareni razlozi pobijanja (npr. kod kongruentnog ili inkongruentnog namirenja; izravnog ili namjernog oštećenja vjerovnika). Subjektivne pretpostavke uvijek se odnose na protivnika pobijanja, odnosno osobu prema kojoj je radnja poduzeta.

Dokazivanje subjektivne pretpostavke nije uvijek jednostavno. Međutim, u određenim slučajevima postojanje subjektivne pretpostavke se predmijeva što olakšava pobijanje. Predmjeva postojanja subjektivne pretpostavke se u pravilu veže za osobe bliske dužniku, budući da su zbog svoga odnosa s dužnikom (bliskosti) vjerojatno imale znanje o njegovoj gospodarsko-finansijskoj situaciji, odnosno veže se za osobe koje su zbog bliskog odnosa s dužnikom bile u mogućnosti da skupa s njim poduzimaju radnje znajući da se tim radnjama oštećuju dužnikovi vjerovnici. Predmjeva u pravilu nije oboriva i protivnik pobijanja bliska osoba ne može dokazivati suprotno odnosno da u to vrijeme nije znao za okolnosti na kojima se zasniva pobjojnost. Ako je riječ o naplathnom ugovoru sklopljenom između dužnika i njemu bliske osobe kojim se vjerovnici izravno oštećuju takav ugovor se ne može pobijati ako druga strana dokaže da joj u vrijeme sklapanja ugovora nije bila poznata niti joj je moralna biti poznata namjera dužnika da ošteti svoje vjerovnike.<sup>49</sup>

Krug bliskih osoba ovisi tko je stečajni dužnik. Popis bliskih osoba zakonom je taksativno naveden.

Kad je **dužnik fizička osoba** (dužnik pojedinac) bliskim se osobama smatraju:

1. bračni<sup>50</sup> ili izvanbračni drug<sup>51</sup> dužnika ili životni partner<sup>52</sup>, i ako je brak ili životno partnerstvo sklopljeno tek nakon pravne radnje ili ako je prestalo u posljednjoj godini prije poduzimanja radnje, odnosno ako je izvanbračna zajednica nastala nakon pravne radnje ili je prestala u posljednjoj godini prije poduzimanja radnje,

---

a ujedno i finansijska sredstva u stečajnoj masi kojima bi se financirali troškovi parničnog postupka, a što u mnogim stečajnim postupcima nije moguće postići.

<sup>49</sup> Članak 202. stavak 3. SZ

<sup>50</sup> Članak 12. Obiteljskog zakona (NN broj: 103/15 i 98/19 – u nastavku: OZ) - Brak je zakonom uređena životna zajednica žene i muškarca.

<sup>51</sup> Članak 11. stavak 1. OZ - Izvanbračna zajednica je životna zajednica neoženjenog muškarca i neudane žene koja traje najmanje tri godine ili kraće ako je u njoj rođeno zajedničko dijete ili ako je nastavljena sklapanjem braka.

<sup>52</sup> Registrirano životno partnerstvo je zajednica obiteljskog života dviju osoba istog (zakonski prepoznatog) spola sklopljena pred matičarem/kom u RH koja se zasniva na načelima ravnopravnosti, međusobnom poštovanju dostojanstva, međusobnom pomaganju i uvažavanju.

2. srodnici dužnika ili njegovog bračnog/izvanbračnog druga ili životnog partnera u ravnoj liniji, te životni partneri tih srodnika,
3. braća i sestre, odnosno polubraća i polusestre dužnika ili bračnoga druga, te njihovi bračni ili izvanbračni drugovi te životni partneri braće i sestara,
4. osobe koje žive u kućanstvu s dužnikom ili su u posljednjoj godini koja je prethodila radnji živjele u kućanstvu s dužnikom.

Bliskim osobama **dužnika pravne osobe**<sup>53</sup> smatraju se:

1. članovi upravnih<sup>54</sup> i nadzornih tijela<sup>55</sup>, osobno odgovorni članovi dužnika<sup>56</sup> i osobe koje u kapitalu dužnika sudjeluju s više od jedne četvrtine<sup>57</sup>,
2. osoba ili društvo koji zbog svoje položajno-pravne ili radno-ugovorne veze s dužnikom imaju mogućnost biti upoznati s gospodarskim položajem dužnika,
3. osoba koja stoji u osobnoj vezi opisanoj u točki 1. s jednom od osoba navedenom pod točkom 1. ili 2., osim ako su osobe naznačene pod točkom 1. ili 2. zakonom obvezane na čuvanje tajne o poslovima dužnika.

## **2. Vremenske granice u svezi s pobijanjem dužnikovih pravnih radnji**

Pobijanje pravnih radnji stečajnoga dužnika ima određena vremenska ograničenja koja su postavljena trojako. Prvo vremensko ograničenje je vezano za trenutak otvaranja stečaja,

---

<sup>53</sup> Vidi odluku VTS RH poslovni broj: Pž-820/2022 od 12. siječnja 2021. u kojoj je navedeno: „Uvidom u povjesne izvatke iz sudskog registra za tužitelja i tuženika Stečajna masaiza M-Profil građenje d.o.o. u stečaju utvrđio je da su ta društva u vrijeme poduzimanja pobijane pravne radnje imali istu osobu za direktora-Z... V..., koji je bio i član društva svakoga od njih te je i sam pravni prednik tužitelja bio član društva tog tuženika zbog čega se on smatra bliskom osobom pravnog prednika tužitelja u smislu odredbe članka 136. stavka 2. točke 2. SZ-a pa se za njega u smislu odredbe članka 128. stavka 4. SZ-a pretpostavlja da je u trenutku poduzimanja pobijanog pravnog posla znao za nesposobnost za plaćanje pravnog prednika tužitelja.

<sup>54</sup> Članovi uprave kod dioničkog društva ili društva s ograničenom odgovornošću, članovi upravnog odbora kod dioničkog društva s monističkim sustavom, te zastupnici drugih pravnih osoba (koja nisu trgovačka društva)

<sup>55</sup> Nadzornim tijelima u smislu ove odredbe zakona ne bi trebalo smatrati članove nadzornog odbora u smislu Zakona o trgovačkim društvima već i drugih tijela koja imaju nadzorne ovlasti u pravnoj osobi

Vidi odluku VS RH poslovni broj: Revt-461/2016 od 15. svibnja 2019. u kojoj je navedeno: „U odnosu na subjektivni odnos tuženika kao druge ugovorne strane razmatran u postupku koji je prethodio reviziji, kao i odluci Ustavnog suda Republike Hrvatske u pravcu sagledavanja subjektivnih pretpostavki koje bi trebale biti ispunjene za uspješnost pobijanja, valja reći da kada je dužnik pravna osoba, tuženika bi se kao predsjednika nadzornog odbora tadašnjeg dužnika moglo sagledavati u svojstvu bliske osobe kao protivnika pobijanja u smislu čl. 136. st. 2. toč. 1. SZ, koja je zbog svog odnosa "bliskosti" odnosno povezanosti s dužnikom bila upoznata s njegovom cijelokupnom ekonomskom situacijom.“

<sup>56</sup> Članovi javnog trgovačkog društva i komplementari kod komanditnog društva, te članovi Gospodarsko interesnog udruženja

<sup>57</sup> Dioničari, udjelnici kod društva s ograničenom odgovornošću, komanditori, članovi GIU

odnosno odlučno je je li radnja poduzeta prije ili nakon otvaranja stečajnoga postupka.<sup>58</sup> Drugo, je li radnja poduzeta u vrijeme tijekom kojega se može pobijati.<sup>59</sup> Treće, kod nekih razloga za pobijanje posebna prepostavka pobijanja je dužnikovo znanje ili znanje protivnika pobijanja koje se veže uz vrijeme poduzimanja radnje (subjektivni element).<sup>60</sup>

## 2.1. Vrijeme poduzimanja pravne radnje

Opće je pravilo da je pravna radnja poduzeta (pozitivna pravna radnja) u vrijeme kada nastupe njezini pravni učinci.<sup>61</sup>

Propuštanje je izjednačeno s poduzetom pravnom radnjom ako je uslijed propuštanja dužnik izgubio neko pravo ili su propuštanjem protiv njega imovinska prava nastala, održana ili osigurana (primjera radi: propuštanje roka zastarijevanja, neisticanje prigovora nedostataka stvari, ne protestiranje mjenice, propuštanje iznošenja prigovora zastare, propuštanje podnošenja odgovora na tužbu i slično). Propuštanje poduzimanja neke pravne radnje pobožno je samo ako se za propuštanje znalo ili ako se ono htjelo. Propuštanje koje je posljedica nepažnje ili je nastalo nesvesno nije pobožno budući da za propuštanje nedostaje volja koja je nužna za pravnu radnju. Ako se pobija pravna radnja propuštanja učinak propuštanja nastupa najranije u vrijeme u kojemu se posljedica propuštanja pravne radnje ne može otkloniti nekom drugom radnjom.

Pored općeg pravila o vremenu poduzimanja pravne radnje postoje i posebna pravila. Ako je za pravovaljanost nekoga pravnog posla potreban upis u javnu knjigu, upisnik ili očevidnik, smarat će se da je pravni posao poduzet onda kad su bile ispunjene ostale prepostavke za njegovu valjanost, odnosno kad dužnikova izjava volje o upisu postane obvezujuća za dužnika i kad druga strana podnese zahtjev za upis pravne promjene.<sup>62</sup>

Kod pravnih poslova koji se sastoje od niza poduzetih radnji, vremenski je mjerodavna završna radnja druge strane.<sup>63</sup> Važno je istaknuti da navedene pravne radnje u nizu stvarno moraju biti poduzete prije otvaranja stečaja. Navedeno se na odgovarajući način primjenjuje i na zahtjev za upis predbilježbe radi osiguranja prava na pravnu promjenu<sup>64</sup>

---

<sup>58</sup> Članak 208. i 215. SZ

<sup>59</sup> Članak 203. stavak 1., članak 204. SZ.

<sup>60</sup> *Pravne radnje kojima se vjerovnici izravno oštetečuju* - članak 201. stavak 1. točka 1. i 2.; *namjerno oštetećenje* - članak 202. stavak 3. SZ)

<sup>61</sup> Članak 209. stavak 1. Stečajnoga zakona (NN broj:71/15, 104/17 i 36/22.- u nastavku SZ)

<sup>62</sup> Članak 209. stavak 2. SZ

<sup>63</sup> Vidi odluku VTS RH poslovni broj: Pž-4149/2015 od 5. lipnja 2019. u kojoj je navedeno: „Dakle, u odnosu na nekretnine upisane u zemljišnim knjigama (kao u konkretnom slučaju) pravni učinak osnivanja hipoteke nastupa: 1) upisom (uknjižbom, predbilježbom) hipoteke u zemljišnim knjigama, 2) na temelju valjanog pravnog posla – hipotekarnog ugovora i 3) vlasnika stvari (nekretnine) sposobnog da se stvar optereti hipotekom. Ako su sve tri navedene prepostavke ispunjenje, tada trenutak osnivanja (nastanka) hipoteke na određenoj nekretnini jest trenutak u kojemu je zemljišnoknjižnom sudu stigao prijedlog za upis te hipoteke, odnosno kada mu je stigla odluka drugog suda ili drugog tijela vlasti kojom se određuje upis te hipoteke (članak 45. stavak 1. Zakona o zemljišnim knjigama („Narodne novine“ broj: 91/96, 68/98, 137/99, 114/01, 100/04, 107/07, 152/08 i 126/10).“

<sup>64</sup> Vidi odluku VS RH poslovni broj: Revt-70/2008 od 29. listopada 2008. u kojoj je navedeno: „...pobijana pravna radnja prijedlog za osiguranje predbilježbom založnog prava na nekretninama tužitelja od 29. prosinca 1999.“ da je poduzeta primitkom rješenja Trgovačkog suda u Varaždinu za predbilježbu založnog prava P-798/99 od strane Zemljišno-knjižnog odjela Općinskog suda u Varaždinu 24. ožujka 2000. za nekretnine za lokacije u Varaždinu.“

pod uvjetom da se predbilježba naknadno opravda. Ako se predbilježba ne bi opravdala onda ne bi ni došlo do pravne promjene.<sup>65</sup> Međutim, kod prisilnog stjecanja nekih prava mjerodavan je momenat nastupanja pravnih učinaka radnje na kojoj se stjecanje temelji.

Ako je pravna radnja s uvjetom ili rokom, mjerodavno je vrijeme njezina poduzimanja, a ne vrijeme nastupanja uvjeta ili isteka roka.<sup>66</sup> Ova odredba Zakona je u skladu s odredbama čl. 140. SZ (nedospjele tražbine – dospijevaju otvaranjem stečaja) i čl. 141. SZ (tražbine vezane uz raskidni uvjet – sve dok uvjet ne nastupi uzimaju se kao bezuvjetne).

Kod pravnih radnji koje se sastoje iz više akata (složene pravne radnje), mjerodavan je posljednji akt koji izaziva pravni učinak budući da se dužnikova imovina umanjuje ili opterećuje tek svim aktima.<sup>67</sup>

## **2.2. Računanje rokova prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka**

Da bi se pojedina pravna radnja mogla pobijati ona mora biti poduzeta u određenom vremenu (roku) prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka. Rokovi su određeni ovisno o posebnim razlozima pobijanja. Zajednička pravila za računanje tih rokova određena su Stečajnim zakonom, a razlikuju se od općih pravila za računanje rokova po obveznom pravu. Budući da odredbe Stečajnoga zakona o računanju rokova spadaju u stečajno materijalno pravo, one isključuju primjenu pravila izračunavanja rokova prema obveznom pravu, ali ipak ne u potpunosti.

Rokovi se računaju od početka dana u mjesecu koji brojem odgovara danu na koji je prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka zaprimljen u sudu. Ako taj dan s tim brojem ne postoji, rok se računa od početka sljedećeg dana.<sup>68</sup> Kod tzv. kongruentnog namirenja mogu se pobijati pravne radnje koje su poduzete tri mjeseca prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka. Primjera radi ako je prijedlog podnesen 31. prosinca 2021. mogu se pobijati radnje poduzete „31. rujna 2021.“ pa nadalje. Budući da mjesec rujan nema 31 dan rok se računa od početka sljedećeg dana odnosno od 1. listopada 2021.

Iznimno od navedenog načina računanja rokova, ako je prije otvaranja stečajnoga postupka već vođen predstečajni postupak, rokovi se računaju od početka dana u mjesecu

---

<sup>65</sup> Članak 209. stavak 3. SZ

<sup>66</sup> Članak 209. stavak 4. SZ

<sup>67</sup> Vidi odluku VS RH poslovni broj: Revt-208/2011 od 17. studenoga 2011. u kojoj je navedeno: „Zbog navedenog, kod tzv. složenih pravnih radnji (onih koji se sastoje od više pravnih akata) pobijati se treba onu radnju koja izaziva pravni učinak – dovodi do umanjenja stečajne mase. U pravilu je to posebna poduzeta radnja, pa tako u svim slučajevima u kojima je za pravovaljanost nekog pravnog posla potreban upis u zemljišnu knjigu, smatra se da je pravni posao poduzet onda kada su bile ispunjene ostale pretpostavke za njegovu valjanost i kad druga strana podnese zahtjev za upis pravne promjene (čl. 138. st. 2. SZ-a). Kod tih je pravnih poslova, u nizu poduzetih radnji, pobjojna je završna radnja“ druge strane, jer je ona (a ne one prethodne) dovela do umanjenja stečajne mase.

Revt-240/2016 od 8. prosinca 2020.: „U odnosu na žalbene navode da su istekli rokovi u kojima je tužitelj mogao pobijati pravnu radnju drugostupanjski sud je odgovorio da je pravna radnja poduzeta tek podnošenjem zahtjeva za uknjizbu fiducijskog prava vlasništva. Taj datum je mjerodavan za nastupanje pravnih posljedica poduzete pravne radnje jer se prema odredbi čl. 119. u svezi s čl. 34. st. 4. i st. 5. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima („Narodne novine“ 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 114/01) vlasništvo na nekretninama stječe upisom u zemljišne knjige.“

<sup>68</sup> Članak 208. stavak 1. SZ

koji brojem odgovara danu kada je podnesen prijedlog za otvaranje predstečajnoga postupka.<sup>69</sup>

Međutim, nije jasno zašto zakonodavac kod računanja rokova pravi razliku između prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka i prijedloga za otvaranje predstečajnoga postupka. Kod prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka rokovi se računaju prema danu na koji je prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka zaprimljen u sudu. S druge strane, ako je prije otvaranja stečajnoga postupka već vođen predstečajni postupak, rokovi se računaju prema danu kada je podnesen prijedlog za otvaranje predstečajnoga postupka.

Iako se pravila o računanju rokova za pobijanje razlikuju od općih pravila obveznog prava o računanju rokova nema razloga da se opća pravila ne odnose i na računanje rokova o kojima ovisi pravo na pobijanje pravnih radnji. Stoga ako je prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka predan neposredno sudu, dan kada je predan je dan kada je sud zaprimio prijedlog. Ako je prijedlog predan na poštu preporučenom pošiljkom, danom predaji pošti smatra se danom predaje sudu kojemu je upućen.

Podnesak je moguće predati sudu i u elektroničkom obliku putem informacijskog sustava. Štoviše, državna tijela, državno odvjetništvo, odvjetnici, javni bilježnici, sudski vještaci, sudski procjenitelji, sudski tumači, stečajni upravitelji, povjerencici te pravne osobe uvijek su dužni podneske podnosići u elektroničkom obliku. Dan kada je informacijski sustav podnositelju potvrdio primitak podneska smatra se danom predaje podneska sudu kojemu je upućen.<sup>70</sup>

Ako je podnesen jedan prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka rokovi za pobijanje se računaju prema danu zaprimanja prijedloga u sudu. Ako je podneseno više prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka, mjerodavan je prvi dopušteni i obrazloženi prijedlog, pa i ako je stečajni postupak otvoren na temelju nekoga kasnijeg prijedloga.<sup>71</sup> Isto bi vrijedilo i u slučaju podnošenja više prijedloga za otvaranje predstečajnoga postupka.

Prijedlog nije dopušten ako je formalno neuredan (ne sadrži sve što treba sadržavati), ako je podnesen od osobe koja nema stranačku ili parničnu sposobnost, odnosno koja nije uredno zastupana, a riječ je o nedostacima koji se ne mogu otkloniti ili nisu otklonjeni po pozivu suda. Pored općih razloga koji prijedlog čine nedopuštenim postoje i posebni razlozi na temelju Stečajnoga zakona – podnositelj nije učinio vjerojatnim postojanje svoje tražbine prema dužniku ili kojeg od stečajnih razloga, ili ga je podnio razlučni vjerovnik koji nije učinilo vjerojatnim da svoju tražbine neće moći u cijelosti namiriti iz vrijednosti zaloga.

Prijedlog nije obrazložen ako nije osnovan odnosno ako nema stečajnoga razloga zbog kojega podnesen.

Ako je prijedlog podnesen stvarno i mjesno nenađežnom суду, za izračunavanje rokova mjerodavan je dan zaprimanja prijedloga u nenađežnom суду uz uvjet da se to podnošenje nenađežnom суду može pripisati neznanju ili očitoj omašci podnositelja.

U slučaju podnošenja dva ili više prijedloga, a prije podneseni prijedlog bude povučen zakon nije riješio pitanje mogu li se rokovi računati prema prije podnesenom prijedlogu koji je povučen. Postoje dva pravna shvaćanja po ovom pitanju. Prema prvom shvaćanju, rokovi se trebaju računati prema prvo podnesenom prijedlogu iako bude naknadno

<sup>69</sup> Članak 208. stavak 3. SZ

<sup>70</sup> Članak 106.a ZPP

<sup>71</sup> Članak 208. stavak 2. SZ

povučen pod uvjetom da između trenutka povlačenja prijedloga i kasnije podnesenoga prijedloga nije došlo do prestanka stečajnoga razloga. Svaki prekid u kontinuitetu postojanja stečajnog razloga imao bi za posljedicu da bi raniji prijedlog koji je povučen izgubio svoju relevantnost za računanje rokova.<sup>72</sup>

Prema drugom shvaćanju, koje je prevladava u sudskoj praksi, povučeni prijedlog je irelevantan za računanje rokova zato što se ima smatrati kao da nije bio ni podnesen.<sup>73</sup>

Argumenti su u odredbi čl. 173. ZPP-a<sup>74</sup> koja se na odgovarajući način primjenjuje i u stečajnom postupku.<sup>75</sup>

### 3. PRAVNA SREDSTVA POBIJANJA

Pravna sredstva pobijanja dužnikovih pravnih radnji su tužba i prigovor.<sup>76</sup> Pravnim sredstvima se ostvaruju ciljevi pobijanja.

#### 3.1. Tužba

Tužbom se pokreće parnični postupak te parnični sud raspravlja o njezinoj dopuštenosti i osnovanosti te na osnovi rezultata raspravljanja donosi svoju konačnu odluku. Tužbu radi pobijanja pravne radnje stečajnoga dužnika može podnijeti ovlaštena osoba u zakonom propisanom roku.

##### 3.1.1. Aktivno legitimirani subjekti pobijanja

Tužbu za pobijanje dužnikovih pravnih radnji ovlašteni su podnijeti stečajni vjerovnici te stečajni upravitelj u ime stečajnoga dužnika. Razlučni vjerovnici, kojima je dužnik i osobno odgovoran te koji su prijavili svoju tražbinu i kao stečajni vjerovnici, ovlašteni su pobijati dužnikove pravne radnje. U protivnom, razlučni vjerovnici kojima dužnik nije i osobno odgovoran ili koji nisu prijavili tražbinu i kao stečajni vjerovnici nisu ovlašteni pobijati dužnikove pravne radnje.

Tužbu radi pobijanja dužnikove pravne radnje nisu ovlašteni podnijeti vjerovnici stečajne mase i izlučni vjerovnici kao niti 3. osobe koje uopće nisu vjerovnici niti sudionici u stečajnom postupku.

---

<sup>72</sup> Vidi zbornik radova „Četvrta novelu Stečajnoga zakona“ u izdanju Narodnih novina, rujan 2006. godine

<sup>73</sup> Vidi odluke VS RH poslovni broj: Revt-66/2007 od 4. studenoga 2002., Revt-72/2008 od 20. svibnja 2015., Revt-34/2007 od 28. ožujka 2007., Revt-9/2007 od 11. listopada 2007., Revt-164/10 od 19. svibnja 2015. i Revt-170/10 od 5. svibnja 2015. u kojima je navedeno: „*Stoga, u situaciji kada svi vjerovnici povuku prijedloge za otvaranje stečajnog postupka i on bude pravomoćno obustavljen stečajnog postupka više nema. Pravne radnje koje su poduzete u pravomoćno obustavljenom postupku nemaju nikakvih daljnjih pravnih učinaka na moguće nove prijedloge za otvaranje stečajnog postupka protiv istog dužnika u novo pokrenutom postupku. Pri tome nije pravno odlučno što je novi postupak pokrenut samo nekoliko dana nakon što je prethodni pravomoćno obustavljen.*“

<sup>74</sup> Zakon o parničnom postupku (NN broj: 53/91., 91/92., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07., 84/08., 96/08., 123/08., 57/11., 148/11. – pročišćeni tekst, 25/13. i 89/14. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 70/19 i 80/22)

<sup>75</sup> Članak 10. SZ

<sup>76</sup> Članak 212. stavak 1. i 9. SZ

### **3.1.1.1. Pravo stečajnih vjerovnika na pobijanje**

Pojam stečajnoga vjerovnika je određen odredbom članka 137. stavak 1. SZ-a. Stečajni vjerovnici osobni su vjerovnici dužnika koji u vrijeme otvaranja stečajnoga postupka imaju koju imovinsko-pravnu tražbinu prema dužniku. Navedeni pojam određuje samo „potencijalne“ stečajne vjerovnike. Ako osoba, koja u trenutku otvaranja stečajnoga postupka ima imovinsko-pravnu tražbinu prema dužniku, nije podnijela prijavu tražbine u zakonskom roku ona neće postati stečajni vjerovnik jer se svojom voljom odrekla prava da prijavi tražbinu i da ju namiruje u stečajnom postupku. Budući da stečajni vjerovnici svoje tražbine mogu ostvarivati samo u stečajnom postupku<sup>77</sup> vjerovnici koji nisu prijavili tražbinu nisu ostvarili pravo da budu stečajni vjerovnici u stečajnom postupku. Stoga se opravданo postavlja pitanje je li osoba, koja je imala imovinsko-pravnu tražbinu prema dužniku u trenutku otvaranja stečajnoga postupka, ali ju nije prijavila u stečajnom postupku, ovlaštena podnijeti tužbu radu pobijanja dužnikovih pravnih radnji. Također nije jasno koji bi bio pravni interes takve osobe pobijati dužnikovu pravnu radnju, budući da svoju tražbinu neće moći namirivati diobama u stečajnom postupku jer ju nije niti prijavila. Slijedom toga, mišljenja smo da takve osoba ne bi imala ovlaštenje pobijati dužnikove pravne radnje.

Također se postavlja pitanje jesu li svi stečajni vjerovnici koji su prijavili svoju tražbinu ovlašteni podnijeti tužbu radi pobijanja dužnikovih pravnih radnji. Prijavljena tražbina može biti priznata i utvrđena rješenjem o utvrđenim tražbinama. U tom slučaju neupitno je da stečajni vjerovnik čija je tražbina utvrđena ima ovlaštenje podnijeti tužbu radi pobijanja dužnikovih pravnih radnji. Međutim, tražbina stečajnoga vjerovnika može biti osporena od stečajnoga upravitelja ili drugoga stečajnoga vjerovnika. Ovisno o činjenici ima li vjerovnik ovršnu ispravu ili ne, sud će u parnicu uputiti stečajnoga vjerovnika osporene tražbine da utvrdi postojanje svoje tražbine (ako nema ovršnu ispravu), ili će u parnicu uputiti osporavatelja (stečajnoga vjerovnika koji je tražbinu osporio ili stečajnoga upravitelja) ako stečajni vjerovnik osporene tražbine ima ovršnu ispravu.

Imajući u vidu navedeno, također se može postaviti pitanje je li stečajni vjerovnik čija je tražbina osporena ovlašten podnijeti tužbu radi pobijanja dužnikovih pravnih radnji. Prije odgovora na ovo pitanje treba voditi računa da na skupštini vjerovnika pravo glasa imaju stečajni vjerovnici čije su tražbine utvrđene<sup>78</sup>, te stečajni vjerovnici čije su tražbine osporene ako postojanje tražbine dokazuju ovršnom ispravom, osim ako se javnom ili javno-ovjerovljenom ispravom ne dokaže prestanak postojanja tražbine. Stečajni vjerovnici čije su tražbine osporene te su upućeni u parnicu radi utvrđenja tražbine i parnicu su pokrenuli u zakonskom roku, trebali bi imati ovlaštenje za podnošenje tužbe radi pobijanja dužnikovih pravnih radnji. Isto bi pravilo trebalo važiti i za stečajne vjerovnike čije su tražbine osporene iako imaju ovršnu ispravu, a osporavatelji su upućeni i pokrenuli su parnicu radi utvrđenja osnovanosti osporavanja. Ishod tih parница radi utvrđivanja tražbina odnosno osnovanosti osporavanja tražbina bio bi prethodno pitanje za aktivnu legitimaciju stečajnih vjerovnika osporenih tražbina u parnici radi pobijanja dužnikovih pravnih radnji što bi moglo dovesti i do prekida parničnoga postupka radi pobijanja dužnikove pravne radnje ako sud odluči da sam ne rješava prethodno pitanje.<sup>79</sup>

Ako je stečajni postupak otvoren i istovremeno zaključen na temelju odredbe čl. 132. stavak 2. SZ-a ili na temelju odredbe čl. 431. SZ-a, također se postavlja dvojba tko su stečajni vjerovnici i jesu li ovlašteni pobijati dužnikove pravne radnje budući da stečajni

<sup>77</sup> Članak 167. SZ

<sup>78</sup> Članak 106. stavak 1. SZ

<sup>79</sup> Članak 213. stavak 1. točka1. ZPP-a

vjerovnici uopće nisu pozivani da prijave svoje tražbine u takvim stečajnim postupcima. Možemo reći da su i to „potencijalni“ stečajni vjerovnici kojima treba priznati pravo na pobijanje dužnikovih pravnih radnji kako ne bi došlo do oštećenja stečajne mase ako radnju ne bi pobijao stečajni upravitelj. Takvim „potencijalnim“ stečajnim vjerovnicima se daje prilika da pobiju dužnikovu pravnu radnju i pribave određenu korist za stečajnu masu, koja bi se mogla u naknadnoj diobi podijeliti u skladu sa zakonom. Takvo pravno shvaćanje ima uporišta u odredbi članka 212. stavak 8. SZ-a, koja takvim vjerovnicima daje prvenstvo u naplati troškova koji su bili potrebni za vođenje navedene parnice.

Ako je više stečajnih vjerovnika podnijelo tužbu radi pobijanja dužnikovih pravnih radnji oni imaju položaj jedinstvenih suparničara.

Pored toga, nije jasno zašto je odredbom članka 137. stavak 1. SZ-a određeno da su stečajni vjerovnici „osobni vjerovnici“, što bi predmijevalo da postoje i „neosobni vjerovnici“. Nositelji prava i obveza u obvezno-pravnom odnosu mogu biti fizičke i pravne osobe. Svaki vjerovnik dužnika koji ima prema dužniku neku imovinsko-pravnu tražbinu je osobni vjerovnik. Osobni vjerovnik je vjerovnik čija tražbina proizlazi iz njegovog osobnog građanskopravnoga odnosa s dužnikom (npr. prodavatelj i kupac; naručitelj i izvođač radova i slično), ali je osobni vjerovnik i onaj čija je tražbina nastala u građanskopravnom odnosu između drugih osoba, ali je izvorni vjerovnik iz tog odnosa svoju tražbinu prema dužniku ustupio trećoj osobi (cesionaru), koja je na taj način postala dužnikov vjerovnik (osobni vjerovnik); ili je tražbina prešla na treću osobu na drugi zakonom dopušten način (npr. zakonskom subrogacijom kod jamstva). U nekim komentarima Stečajnoga zakona je navedeno: „*Tako založni vjerovnik nije i osobni vjerovnik dužnika ako ujedno nema i tražbinu prema dužniku koja je osigurana založnim pravom*“. Založni vjerovnik koji nema tražbinu prema dužniku (založnom dužniku koji mu nije i osobno odgovoran) nije uopće dužnikov vjerovnik imovinsko-pravne tražbine već može biti nositelj založnog prava prema založnom dužniku. Založno pravo osigurava vjerovnikovu tražbinu prema dužniku i ovlašćuje ga da svoju tražbinu prema dužniku namiri iz vrijednosti založene stvari koja je u vlasništvu dužnika ili treće osobe. Založno pravo je akcesorno pravo koje se ne može osamostaliti od tražbine koju osigurava. Isto tako, prestankom cijele tražbine (glavne i sporedne) prestaje i založno pravo. Imajući u vidu navedeno nije jasno što je zakonodavac želio postići izmjenom odredbe članka 32. stavak 1. SZ-a kada je dodao riječ „osobni“ vjerovnici i kod vjerovnika u predstečajnom postupku.

### **3.1.1.2. Ovlaštenje stečajnoga upravitelja na pobijanje**

Kao što je već navedeno ovlaštenje na pobijanje pravnih radnji stečajnoga dužnika pripada i stečajnom upravitelju. On je ovlašten podnijeti tužbu za pobijanje od trenutka kada je preuzeo dužnost stečajnoga upravitelja. Ističući zahtjev za pobijanje, stečajni upravitelj to uvijek čini u ime stečajnog dužnika.

Stečajni upravitelj može podnijeti tužbu radi pobijanja dužnikovih pravnih radnji samo na temelju odobrenja stečajnoga suca<sup>80</sup> čime se želi kontrolirati stečajnoga upravitelja te izbjegći podnošenje tužbe radi pobijanja dužnikovih pravnih radnji ako tužba nema vjerojatnosti za uspjeh. Odobrenje stečajnoga suca može biti u obliku zaključka ili rješenja, ali je prihvatljivije da to bude u obliku rješenja kako bi se stečajnim vjerovnicima omogućilo da takvo rješenje pobijaju žalbom te istaknu razloge zbog kojih vjeruju da takva tužba nema izgleda na uspjeh. U rješenju kojim se daje odobrenje za tužbu mora se navesti točna radnja za čije se pobijanje daje odobrenje. Odobrenje nije valjano ako bi bilo

<sup>80</sup> Članak 212. stavak 4. SZ

općenito (primjera radi: „daje se ovlaštenje za pobijanje dužnikovih pravnih radnji“), odnosno ako nije navedena radnja za čije se pobijanje daje konkretno odobrenje.

Ako bi stečajni upravitelj podnio tužbu bez odobrenja stečajnog suca, a u tijeku parničnog postupka taj nedostatak ne bi bio otklonjen (naknadnim odobrenjem), sud bi trebao rješenjem ukinuti sve provedene radnje i odbaciti tužbu kao nedopuštenu. U protivnom sud bi počinio bitnu povredu odredaba postupka.<sup>81</sup>

U slučaju da je tužbu radi pobijanja dužnikovih radnji podnio stečajni upravitelj nije isključeno da stečajni vjerovnici prijave miješanje u parnicu na strani tužitelja. Budući da za miješanje u parnicu „umješaći“ moraju imati pravni interes, što u konkretnom slučaju vjerovnici u pravilu ne bi imali već oni imaju ekonomske interese koji se ogledaju u njihovom boljem namirenju tražbina ako bi tužitelj uspio u takvoj parnici, takav zahtjev za miješanje bi trebalo odbiti.<sup>82</sup>

### **3.1.2. Pasivno legitimirani subjekti pobijanja**

Tužba se podnosi prema osobi prema kojoj je pravna radnja poduzeta<sup>83</sup> neovisno tko podnosi tužbu, stečajni vjerovnik ili stečajni upravitelj u ime dužnika.<sup>84</sup>

Dužnikove pravne radnje mogu se pobijati tužbom i protiv nasljednika ili drugoga univerzalnoga pravnog sljednika protivnika pobijanja.<sup>85</sup>

Pravna radnja može se pobijati protiv ostalih pravnih sljednika protivnika pobijanja ako je:

1. pravni sljednik u vrijeme stjecanja znao za okolnosti na kojima se zasniva pobojnost stjecanja njegova pravnog prednika – teret dokaza je na tužitelju.
2. pravni sljednik u vrijeme stjecanja bio osoba koja je dužniku bliska, osim ako dokaže da u to vrijeme nije znao za okolnosti na kojima se zasniva pobojnost stjecanja njegova pravnog prednika (oboriva predmjeva - teret dokaza je na tuženiku)
3. pravnom sljedniku ono što je stečeno ustupljeno bez naknade ili uz neznatnu naknadu.

### **3.1.3. Rok za podnošenje tužbe**

Tužba za pobijanje pravnih radnji može se podnijeti u roku od dvije godine od dana otvaranja stečajnoga postupka.<sup>86</sup> Mogućnost podnošenja tužbe nije ograničena zaključenjem stečajnoga postupka, što znači da se nakon otvaranja stečajnoga postupka tužba može podnijeti u roku od dvije godine neovisno o tome je li stečajni postupak zaključen ili nije. Rok od dvije godine je prekluzivan pa u slučaju propuštanja roka sud tužbu treba odbaciti kao nedopuštenu.

---

<sup>81</sup> Članak 354. stavak 2. točka 8. ZPP.

<sup>82</sup> Vidi odluku Trgovačkog suda u Zagrebu poslovni broj: P-1939/2021 od 21. srpnja 2022.

<sup>83</sup> Vidi odluku VS RH poslovni broj: Revt-274/11 od 29. svibnja 2011. u kojoj je navedeno: „Tužitelj je zato trebao usmjeriti tužbeni zahtjev prema svim osobama koje su namirene pobojno pravnom radnjom, a tuženik ne spada u krug tih osoba.“

<sup>84</sup> Članak 212. stavak 2. SZ.

<sup>85</sup> Vidi odluku VS RH poslovni broj: revt-304/14 od 11. travnja 20147. u kojoj je navedeno: „U odgovoru na ovakve revizijske navode valja istaknuti da su nižestupanjski sudovi pravilno zaključili i obrazložili da je upravo tuženik, kao univerzalni pravni sljednik, pasivno legitimiran u ovom postupku.“

<sup>86</sup> Članak 212. stavak 2. SZ.

### 3.1.4. Tužbeni zahtjev

Svaka tužba treba sadržavati određen zahtjev u pogledu glavne stvari i sporednih traženja, činjenice na kojima tužitelj temelji zahtjev, dokaze kojima se utvrđuju te činjenice, a i druge podatke koje mora imati svaki podnesak.<sup>87</sup>

U parnici radi pobijanja dužnikovih pravnih radnji tužbeni zahtjev ovisi o tome je li vjerovnik nešto stekao na temelju pobjejne pravne radnje i je li moguća uspostava prijašnjega stanja ili davanje novčane protuvrijednosti. Slijedom toga, ako je tuženik nešto stekao pobjojnom radnjom tužbeni zahtjev bi trebao imati dva dijela:

- **deklaratorni zahtjev:** utvrđenje da je pobijana pravna radnja bez učinka prema stečajnoj masi,<sup>88</sup> i

- **kondemnatorni zahtjev:** nalog tuženiku da vrati u stečajnu masu sve imovinske koristi stečene na osnovi pobijene radnje (naturalna restitucija) ili da isplati novčanu protuvrijednost koristi koju je stekao ako povrat nije moguć.<sup>89</sup>

Ako vjerovnik prema kojemu je pobijana radnja poduzeta nije na temelju radnje nešto stekao, tada radnja samo gubi svoju djelotvornost prema stečajnoj masi te se u buduće na temelju radnje ne bi moglo ništa stjecati.

Ako bi pobijanom radnjom protivnik pobijanja stekao neka prava kojima bi imovina dužnika bila opterećena (založno pravo, fiducijsko vlasništvo i sl.), pobjojni bi zahtjev bio upravljen na uklanjanje tih opterećenja po potrebi upisom u odgovarajuće evidencije. Ako bi predmet pobijanja bila neka radnja poduzeta u ovršnom postupku, njezinim bi se pobijanjem tražilo uklanjanje njezinih učinaka, npr. prisilnog založnog prava koje je na temelju takve radnje stečeno, ograničenja glede mogućnosti raspolaganja i opterećivanja radnjom zahvaćenim predmetom.

Ako je dužnik izgubio neko pravo, tada bi pobijatelj mogao tražiti osudu tuženika prema kome je radnja poduzeta na ispunjenje činidbe koju je dugovao prema tom pravu, ili utvrđenje da to pravo stečajni dužnik ima.

U slučaju da je dužnik povukao žalbu protiv presude, tužbom se može tražiti da takva presuda nema učinka prema stečajnoj masi.

Odredbom članka 212. stavak 2. SZ-a propisano je, da ako sud prihvati tužbeni zahtjev, pravna radnja gubi učinak samo prema tužitelju. Nije isključeno da tužitelj pogrešno odredi tužbeni zahtjev i zahtijeva da sud poništi pravnu radnju (ugovor). U takvom slučaju sud bi mogao odbiti tužbeni zahtjev uz obrazloženje da ne postoje razlozi za poništenje ugovora a dvojbeno je ima li tužitelj i ovlaštenje za poništenje. Tužitelj može da zahtijeva da ugovor nema učinak samo prema dužniku.

---

<sup>87</sup> Članak 186. ZPP-a.

<sup>88</sup> Prema nekim shvaćanjima deklaratorni dio zahtjeva nije nužan, već može biti riješen kao prethodno pitanje.

<sup>89</sup> Npr. u parnici radi pobijanja Ugovora o osiguranju tražbine temeljem kojeg je na nekretnini upisano založno pravo, tužbeni zahtjev usmјeren je na utvrđenje da je predmetni ugovor o osiguranju tražbine bez pravnog učinke prema stečajnoj masi (deklaratorni zahtjev) i nalaže se protivnoj strani da izda brisovno očitovanje radi upisa brisanja založnog prava, u protivnom će takvo brisovno očitovanje zamijeniti presuda.

Prema stajalištu Vrhovnog suda RH koje se odnosi na pobijanje dužnikovih pravnih radnji prema odredbama Zakona o obveznim odnosima proizlazi da sud ne bi trebao odbiti zahtjev za poništenje pravnog posla već odlučiti da predmetna pravna radnja gubi pravni učinak prema tužitelju u dijelu u kojem je to potrebno.<sup>90</sup> Pravni posao između dužnika i protivnika pobijanja koji je predmet pobijanja se ne poništava, već pobijanje ide samo za tim da se ograniči djelovanje pravnog posla i time otkloni štetni učinak u odnosu na stečajnoga dužnika. Je li takvo shvaćanje primjenjivo i u premetima pobijanja prema Stečajnom zakonu?

U sudskoj praksi se događalo da tužitelj zahtijeva pobijanje pravne radnje iako je riječ o pravnoj radnji odnosno ugovoru koji je ništetan. Zahtjevom za utvrđenje ništetnosti takvog pravnog posla tužitelju se pruža potpunija pravna zaštita od zaštite tužbom za pobijanje dužnikovih pravnih radnji. Pored toga, postavlja se pitanje je li ništetna radnja proizvela ikakve pravne učinke i je li takva radnja podobna za pobijanje. Polazeći od činjenice da ništetni ugovori ne proizvode nikakve pravne učinke, pa tako niti prema vjerovnicima tužitelja kao stečajnoga dužnika, takve pravne radnje nisu pobjejne,<sup>91</sup> odnosno ne mogu biti objektom pobijanja u smislu odredbe članka 198. stavak 1. SZ-a.<sup>92</sup>

### **3.1.5. Konkurencija više razloga za pobijanje**

Budući da zakonom poznaje više razloga za pobijanje moguće je kumuliranje tih razloga. Tako u slučajevima kongruentnog ili inkongruentnog namirenja vjerovnika postoje određene „praznine u pobijanju“ pa se s tim razlozima može kumulirati i pobijanje kojima se vjerovnici izravno oštećuju.

Sud također nije vezan pravnom kvalifikacijom razloga za pobijanje na koju se tužitelj pozvao u tužbi. Sud može prihvati tužbeni zahtjev da je pravna radnja bez učinka prema stečajnoj masi iz drugih razloga, a ne onih na koje se tužitelj pozvao u tužbi ako smatra da na temelju utvrđenog činjeničnog stanja zahtjev treba prihvati primjenom neke druge zakonske odredbe a ne one koju je tužitelj naveo kao zakonsku osnovu pobijanja.

### **3.1.6. Mjere osiguranja**

Uz tužbeni zahtjev tužitelj bi mogao tražiti i određivanje određenih mera osiguranja (privremene mjere) na temelju općih pravila Ovršnog zakona.<sup>93</sup> Takkom mjerom tužitelj može zahtijevati osiguranje tražbine vraćanja imovinskih koristi u stečajnu masu na temelju pobijane radnje.

---

<sup>90</sup> Vidi odluke VS RH poslovni broj: Rev-2620/1994-2 od 16. veljače 1995. i Rev-697/2003 od 25. kolovoza 2004.

<sup>91</sup> Vidi odluku VS RH poslovni broj Revt-65/2007 od 3. listopada 2007. u kojoj je navedeno: „*Predmet pobijanja u smislu odredbe čl. 127. SZ može biti samo pravno valjana pravna radnja, dakle ona koja je proizvela pravni učinak, pa ako navedeni sporazum nije proizveo pravni učinak ne bi postojala mogućnost njegova pobijanja.*“

<sup>92</sup> Vidi presudu VTS RH poslovni broj: PŽ-1004/22 od 20.7.2022. u kojoj je navedeno: „*Uzevši u obzir navedeno ovaj sud je utvrdio da su Ugovor o prijenosu i Ugovor o naknadi ništetni ugovori koji ne proizvode nikakve pravne učinke, pa tako niti prema vjerovnicima tužitelja kao stečajnog dužnika zbog čega ne predstavljaju pobjejne pravne radnje, odnosno ne mogu biti objektom pobijanja u smislu odredbe članka 198. stavka 1. SZ-a.*“

<sup>93</sup> Ovršni zakon (NN broj: 112/12, 25/13, 93/14, 55/16, 73/17 i 131/20)

### **3.2. Nadležnost suda**

Zakonom o sudovima propisana je stvarna nadležnost trgovačkih sudova da odlučuju o prijedlozima za otvaranje stečajnoga postupka i da provode stečajne postupke.<sup>94</sup> Pored nadležnosti propisane Zakonom o sudovima, nadležnost trgovačkih sudova propisana je i Zakonom o parničnom postupku. Pravilima parničnog postupka određena je nadležnost trgovačkih sudova u sporovima u kojima je jedna od stranaka osoba nad kojom je otvoren stečajni postupak. Trgovački sudovi sude u sporovima u kojima je stranka osoba nad kojom je otvoren stečajni postupak bez obzira na svojstvo druge stranke te u sporovima povodom stečaja.<sup>95</sup> Iznimku čine pravila o isključivoj nadležnosti u sporovima iz radnog odnosa za koje je isključivo nadležan općinski sud.<sup>96</sup>

Temeljem navedenoga pravila trgovački sudovi postaju stvarno nadležni za sve sporove (izuzetak su radni sporovi) koji se pokreću nakon otvaranja stečajnoga postupka u kojem kao stranka sudjeluje stečajni dužnik bez obzira na svojstvo druge stranke. Odlučan je trenutak donošenja rješenja o otvaranju stečajnoga postupka. Pokretanje stečajnoga postupka (prijedlogom ili zahtjevom) i donošenje rješenja o pokretanju prethodnog postupka nemaju utjecaja na stvarnu nadležnost sudova.

Do atrakcije stvarne nadležnosti dolazi i u sporovima koji su pokrenuti prije nastupanja pravnih posljedica otvaranja stečajnoga postupka. Takvi postupci se prekidaju kad nastupe pravne posljedice otvaranja stečajnoga postupka<sup>97</sup> te nastavljaju i dovršavaju pred sudovima koji provode stečajni postupak.<sup>98</sup> Stoga otvaranje stečajnoga postupka dovodi i do atrakcije nadležnosti trgovačkih sudova u postupcima koji su već pokrenuti.

#### **3.2.1. Postupanje suda nakon zaprimanja tužbe radi pobijanja**

Nakon primitka tužbe obavljaju se pripreme za glavnu raspravu koje obuhvaćaju prethodno ispitivanje tužbe, dostavu tužbe tuženiku na odgovor, održavanje pripremnoga ročišta i zakazivanje glavne rasprave.

Ispitujući tužbu zadat je suda utvrditi postoje li procesne prepostavke od kojih ovisi dopuštenost raspravljanja i odlučivanja o glavnoj stvari. Pripremanje glavne rasprave se stoga sastoji od ispitivanja postojanja procesnih prepostavki i pripremanje građe za odlučivanje o glavnoj stvari. Prethodno ispitivanje tužbe je obvezatan podstadij pripremanja glavne rasprave. Zadatak je suda ispitati postoje li procesne prepostavke te rješavanje nekih procesnih pitanja koja se u ovoj fazi mogu biti sporna.

Procesne prepostavke se mogu podijeliti na više vrsta:

- prepostavke koje se tiču suda ( sudska nadležnost, stvarna i mjesna nadležnost, pravilan sastav suda i objektivnost sudaca );
- prepostavke koje se tiču stranaka ( postojanje stranaka i njihova stranačka sposobnost, parnična sposobnost stranaka, uredno zastupanje stranaka, procesno ovlaštenje za vođenje parnice, pravni interes za traženje pravne zaštite određenog sadržaja ),
- prepostavke koje se tiču predmeta spora ( formalna pravilnost zahtjeva kojim se traži pravna zaštita, nepostojanje dvostrukе litispendencije, nepostojanje sudske nagodbe

<sup>94</sup> Zakon o sudovima (NN broj: 28/13, 33/15, 82/15, 82/16, 67/18, 126/19, 130/20, 21/22 i 60/22)

<sup>95</sup> Članak 34.b stavak 5. ZPP

<sup>96</sup> Članak 34. ZPP-a

<sup>97</sup> Članak 212. točka 5. ZPP

<sup>98</sup> Članak 34.b točka 5. druga rečenica ZPP-a

- odnosno pravomoćno presuđene stvari, te pravovremenost podnošenja tužbe ako je posebnim propisom za to određen rok );
- opće pretpostavke od čijeg postojanja ovisi pravo na vođenje parnice;
  - posebne pretpostavke od čijeg postojanja ovisi dopuštenost određenih vrsta parnice (polaganje aktorske kaucije, odobrenje stečajnoga suca ); pozitivne pretpostavke bez čijeg postojanja vođenje parnice i donošenje odluke nije dopušteno;

Sud će u ovom podstadiju ispitati je li tužba razumljiva i potpuna, postoji li jurisdikcija domaćih sudova, je li sud nadležan, postoje li razlozi za izuzeće, imaju li stranke stranačku i parničnu sposobnost i jesu li pravilno zastupane i je li tužba pravovremeno podnesena.

Prilikom ispitivanja tužbe radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika sud najprije treba ispitati je li nadležan, je li tužba podnesena pravovremeno, jesu li pravilno označene parnične stranke, ima li stečajni upravitelj odobrenje stečajnoga suca za pokretanje parnice radi pobijanja dužnikovih pravnih radnji, odnosno je li stečajni vjerovnik (ako je on podnio tužbu) ovlašten na podnošenje tužbe, odnosima li isti status stečajnoga vjerovnika u stečajnom postupku ili „potencijalnog“ stečajnoga vjerovnika i smislu odredbe člankla 212. stavak 8. SZ-a.

### **3.3. Prigovor kao sredstvo pobijanja**

Dužnikove pravne radnje mogu se pobijati i isticanjem prigovora u parnici bez vremenskog ograničenja.<sup>99</sup>

Takov prigovor u pravilu bi isticao stečajni dužnik u parnicama ili ovršnim postupcima u kojima je on tužena strana.<sup>100</sup> Iстicanjem prigovora da je pravna radnja bez učinka prema stečajnoj masi dužnik u stvari osporava osnovanost tužbenog zahtjeva koji se temelji na toj radnji.<sup>101</sup> Takav prigovor dužnik ne bi mogao istaknuti tek u žalbi protiv presude budući je riječ o materijalno-pravnom prigovoru na koji prvostupanjski sud ne pazi po službenoj dužnosti.

## **4. Pravne posljedice pobijanja**

---

<sup>99</sup> Članak 212. stavak 9. SZ

<sup>100</sup> Vidi odluku VS RH poslovni broj: Revt-42/2006 od 5. travnja 2006. u kojoj je navedeno: „*Pravne radnje mogu se pobijati i isticanjem prigovora u parnici bez vremenskog ograničenja (čl. 141. st. 7. SZ), kao što je to u konkretnom slučaju učinio tuženik. Stečajni upravitelj nije trebao ustajati tužbom za pobijanje i tražiti da tužitelj vrati u stečajnu masu ono što je stekao, jer stvari još nisu izašle iz stečajne mase. Kao pravno sredstvo pobijanja u takvom slučaju služi prigovor kojim stečajni dužnik dovodi u pitanje osnovanost tužbenog zahtjeva kojim se nešto traži temeljem pravne radnje pozivajući se na to da je ona bez pravnog učinka prema stečajnoj masi.*“

<sup>101</sup> Vidi odluku VTS RH poslovni broj: Pž-1710/2021 od 4. travnja 2022. u kojoj je navedeno: „*Pravo tuženika na isticanje ovakvog prigovora (umjesto pokretanja parničnog postupka radi pobijanja pravnih radnji) proizlazi iz čl. 212. st. 9. SZ-a, pri čemu za isticanje takvog prigovora ne postoji vremensko ograničenje od dvije godine iz čl. 212. st. 2. SZ-a, pa se tužitelj u svojoj žalbi neosnovano poziva na to da tuženik nije pokrenuo odgovarajući parnični postupak.*“

Pravomoćna presuda kojom je prihvaćen tužbeni zahtjev za pobijanje pravnih radnji djeluje prema **stečajnom dužniku**, odnosno **stečajnoj masi** te svim **stečajnim vjerovnicima**, ako Zakonom nije drukčije određeno.<sup>102</sup>

Pravna radnja gubi svoj učinak prema stečajnoj masi, a tuženik (protivnik pobijanja) je dužan vratiti u stečajnu masu sve imovinske koristi stečene na osnovi pobijene pravne radnje.<sup>103</sup> Nedjelotvornost pobijene pravne radnje je samo relativna budući da radnja ne gubi apsolutni pravni učinak. Pravna radnja ostaje na snazi između tuženika i trećih osoba. Primjera radi ako je pobijena radnja ugovor o kreditu na temelju kojega je za stečajnoga dužnika nastala neka obveza, rezultat pobijanja je u činjenici da vjerovnik (davatelj kredita) ne bi mogao od stečajnoga dužnika tražiti ispunjenje obveze, ali bi mogao zahtijevati ispunjenje od eventualnih sudužnika, založnih dužnika, jamaca i slično.

Primatelj činidbe bez naknade ili uz neznatnu naknadu mora vratiti ono što je primio samo ako je time obogaćen. Međutim, ako je primatelj činidbe znao ili je morao znati da se takvom činidbom ošteće vjerovnike mora vratiti sve koristi iako se nije obogatio.<sup>104</sup>

Zakonom o izmjenama i dopunama Stečajnoga zakona<sup>105</sup> izmijenjena je odredba članka 212. SZ/2015, a time i odredba stavka 7. članka 212. druga rečenica SZ-a kojom je bilo određeno: „*Prijedlog za ovruhu na temelju presude kojom se prihvaca zahtjev za pobijanje pravne radnje može podnijeti stečajni upravitelj u ime i za račun stečajnoga dužnika odnosno stečajne mase te stečajni vjerovnik u svoje ime a za korist stečajnoga dužnika odnosno stečajne mase.*“ Iako je navedena odredba prestala važiti, to ne znači da prijedlog za ovruhu na temelju presude kojom se prihvaca zahtjev za pobijanje pravne radnje pored stečajnoga upravitelja, u ime i za račun stečajnoga dužnika odnosno stečajne mase ne može podnijeti i stečajni vjerovnik u svoje ime a za korist stečajnoga dužnika odnosno stečajne mase.

Stečajni vjerovnik koji je uspješno pobjio pravnu radnju kojom su oštećeni stečajni vjerovnici u slučaju kada je nedostatnost stečajne mase utvrđena već tijekom prethodnoga postupka, zbog čega je stečajni postupak otvoren i odmah zaključen, ima iz onoga što se mora vratiti u stečajnu masu na temelju članka 212. stavka 5. SZ-a pravo prvenstvenog namirenja za troškove koji su bili potrebni za navedenu parnicu. Stečajni vjerovnik čiji je tužbeni zahtjev za pobijanjem prihvaćen predložit će stečajnom succu nastavak stečajnoga postupka radi naknadne diobe.<sup>106</sup>

## 5. Prava protivnika pobijanja

Ako protivnik pobijanja (tuženik) na temelju presude kojom je prihvaćen tužbeni zahtjev vrati natrag u stečajnu masu ono što je primio, njegova tražbina ponovno oživljuje. U tom slučaju protivnik pobijanja ima pravo u roku od 30 dana od dana dostave pravomoćne presude kojom se prihvaca tužbeni zahtjev za pobijanje pravne radnje prijaviti tražbinu

<sup>102</sup> Članak 212. stavak 7. SZ

<sup>103</sup> Članak 212. stavak 5. SZ

<sup>104</sup> Članak 212. stavak 6. SZ

<sup>105</sup> NN broj: 36/22

<sup>106</sup> Članak 212. stavak 8. SZ

stečajnom upravitelju na način kako se tražbine inače prijavljuju u stečajnom postupku u skladu s odredbom člankom 257. SZ.<sup>107</sup>

Vrijeme između objave poziva za posebno ispitno ročište radi utvrđenja tražbine protivnika pobijanja i dana njegovog održavanja ne smije biti kraće od 15 dana ni duže od 45 dana.

Protivnik pobijanja ima pravo tražiti da mu se njegova utvrđena protučinidba vrati iz stečajne mase ako je njegova tražbina utvrđena i ako se još može izdvojiti iz stečajne mase ili ako je masa obogaćena vrijednošću činidbe. U protivnom protivnik pobijanja može svoje pravo na povrat protučinidbe ostvarivati kao stečajni vjerovnik prijavom tražbine i primjenom odredbe članka 213. stavka 1. SZ-a.<sup>108</sup>

## **6. Pobijanje pravne radnje poduzete nakon otvaranja stečajnoga postupka**

Pravilo je da se pobijaju pravne radnje poduzete prije otvaranja stečajnoga postupka. Međutim, moguće je pobijati i pravnu radnju poduzetu nakon otvaranja stečajnoga postupka pod određenim prepostavkama.

Pravna radnja poduzeta nakon otvaranja stečajnoga postupka koja ostaje na snazi prema pravilima o zaštiti povjerenja u javne knjige, može se pobijati prema pravilima o pobijanju pravnih radnji poduzetih prije otvaranja stečajnoga postupka.

Rok za podnošenje tužbe za pobijanje pravnih radnji propisan odredbom članka 212. stavak 4. SZ-a primjenjuje se i na pobijanje pravnih radnji poduzetih nakon otvaranja stečajnoga postupka. Rok počinje teći od nastupanja pravnih učinaka pravne radnje.

Zakonodavac je odredbu članka 212. SZ-a izmijenio odredbom članka 69. Zakona o izmjenama i dopunama Stečajnoga zakona/2022.<sup>109</sup> U novoj odredbi članka 212. stavak 7. SZ-a nema rokova za podnošenje tužbe radi pobijanja dužnikovih pravnih radnji, ali je zakonodavac propustio uskladiti odredbu članak 215. stavak 2. SZ-a u kojoj je i dalje ostalo da se primjenjuju rokovi iz odredbe članka 212. stavak 4. i 7. SZ-a i za pobijanje dužnikovih pravnih radnji poduzetih nakon otvaranja stečajnoga postupka.

---

<sup>107</sup> Članak 213. SZ

<sup>108</sup> Članak 213. stavak 2. SZ

<sup>109</sup> Zakon o izmjenama i dopunama Stečajnoga zakona (NN broj 36/2022)

## **IZVORI / LITERATURA:**

**BRAUN** und andere, Insolvenzordnung (InsO) Kommentar, Verlag C.H. Beck München, 2002.

**BRAUN** und andrere, Insolvenzordnung (InsO), InsO mit EulnsVO (2015) Kommentar, 8., neu bearbeitete Auflage 2020., verlag C.H. Beck oHG München, 2020.

**BARBIĆ**, Jakša, Pravo društava, Knjiga druga, Društvo kapitala“, Organizator, Zagreb, 2010.

**BARIŠIĆ**, Damir, Mihajlo Dika, Ljiljana Hrastinski Jurčec, Nevenka Marković, Nada Nekić Plevko, Desanka Sarvan, Nevenka Siladi Rstić, Stečajni postupak – aktualna pitanja zakonodavstva i pravne prakse, Inženjerski biro d.d., Zagreb, svibanj 2012.

**BILIĆ**, Vanja, Renata Duka, Vinka Ilak, Damir Kontrec, Stečaj i ovrha, Novi informator d.o.o., Zagreb, 2013.

**BULJAN**, Vesna, Pobijanje pravnih radnji, Sudačka mreža (pristup dana 02. kolovoza 2022. godine).

[http://www.sudacka-mreza.hr/doc/sr/radovi/Vesna\\_Buljan - Pobijanje\\_Prvnih\\_Radnji.pdf](http://www.sudacka-mreza.hr/doc/sr/radovi/Vesna_Buljan - Pobijanje_Prvnih_Radnji.pdf)

**BULJAN**, Vesna, Dubravka Burcar, Mihajlo Dika, Andrija Eraković, Hrvoje Momčinović, Nenad Šepić, Lidija Tomičić, Stečaj i ovrha – aktualnosti zakonodavstva i sudske prakse, Inženjerski biro d.d., Zagreb, ožujak 2001.

**BULJAN**, Vesna, Dubravka Burcar, Mihajlo Dika, Andrija Eraković, Branko Hrvatin, Nevenka Marković, Hrvoje Momčinović, Đuro Sessa, Nenad Šepić, Ovrha i stečaj – aktualnosti zakonodavstva i sudske prakse 2003. godina, Inženjerski biro d.d., Zagreb, ožujak 2003.

**BULJAN**, Vesna, Andrija Eraković, Ljiljana Hrastinski Jurčec, Viktorija Lovrić, Đuro Sessa, Ovrha i stečaj – aktualnosti zakonodavstva i sudske prakse – 2005., Inženjerski biro d.d., Zagreb, svibanj 2005.

**BULJAN**, Vesna, Mihajlo Dika, Jasmina Garašić, Ljiljana Hrastinski Jurčec, Nevenka Marković, Mario Vukelić, Četvrta novela Stečajnog zakona, Narodne novine d.d., Zagreb, rujan 2006.

**BULJAN**, Vesna, Andrija Eraković, Slavica Garac, Jasmina Garašić, Ljiljana Hrastinski Jurčec, Nevenka Marković, Nada Nekić Plevko, Đuro Sessa, Mladen Šimundić, Ovrha i stečaj – aktualnosti zakonodavstva i sudske prakse – 2007., Inženjerski biro d.d., Zagreb, ožujak 2007.

**ČUVELJAK**, Jelena, Stečajni zakon – komentar i sudska praksa, 1. izdanje, Zgombić&Partneri – nakladništvo i informatika d.o.o., Zagreb, 2009.

**ČUVELJAK**, Jelena, Stečajni zakon - komentar i sudska praksa, 2. izdanje, Zgombić&Partneri – nakladništvo i informatika d.o.o., Zagreb, 2012.

**ČUVELJAK**, Jelena, Stečajni zakon s komentarom i sudskom praksom i Zakon o finansijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi s komentarom, 3. izdanje, Zgombić & Partneri – nakladništvo i informatika d.o.o., Zagreb, 2013.

**ČUVELJAK**, Jelena, Stečajni zakon s komentarom i sudskom praksom i Zakon o finansijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi s komentarom, 4. izdanje, Zgombić & Partneri – nakladništvo i informatika d.o.o., Zagreb, 2013.

**ČUVELJAK**, Jelena, Komentar Stečajnog zakona, Narodne novine, Zagreb, 2018.

**DIKA**, Mihajlo, Insolvencijsko pravo, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 1998

**DIKA**, Mihajlo, Pobijanje pravnih radnji stečajnog dužnika, Hrvatsko gospodarsko udruženje pravnika u gospodarstvu (Pravo u gospodarstvu), časopis za gospodarsko-pravnu teoriju i praksu, Zagreb, 6 (2000), 217-26.

**DIKA**, Mihajlo, Pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka, Narodne novine, Zagreb, 2002.

**DIKA**, Mihajlo, Andrija Eraković, Jasnica Garašić, Ljiljana Hrastinski Jurčec, Viktorija Lovrić, Nevenka Marković, Mario Vukelić, Treća novela Stečajnog zakona, Narodne novine d.d., Zagreb, listopad 2003.

**DIKA**, Mihajlo, Andrija Eraković, Ljiljana Hrastinski Jurčec, Branko Hrvatin, Viktorija Lovrić, Đuro Sessa, Ovrha i stečaj – aktualnosti zakonodavstva i sudske prakse – 2004., Inženjerski biro d.d., Zagreb, ožujak 2004.

**DIKA**, Mihajlo, Osnovne procesnopravne i materijalnopravne posljedice otvaranja stečajnog postupka, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, 1/2001 (22), 1-48.

**ĐORĐEVIĆ**, Miodrag, Novosti pri izpodbijanju dolžnikovih pravnih dejanj po insolvenčnom zakonu, Zbornik radova Gospodarskopravne sodniške šole, Rogaška Slatina, 21-13 studenoga 2007.

**EICKMANN** – Flessner – Irschlinger – Kirchhof – Kreft – Landfermann – Marotzke, C.F. Muler Verlag, Insolvenzordnung 2., neu bearbeitete Auflage (Heilderberger Kommentar) 2000.

**ERAKOVIĆ**, Andrija, Pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka, u Novo ovršno i stečajno pravo, Zbornik radova, 1996., 229-250.

**ERAKOVIĆ**, Andrija, Ante Galić, Slavica Garac, Jasnica Garašić, Ljiljana Hrastinski Jurčec, Nevenka Marković, Nada Nekić Plevko, Đuro Sessa, Ovrha i stečaj – aktualnosti zakonodavstva i sudske prakse – 2006., Inženjerski biro d.d., Zagreb, veljača 2006.

**TRIVA** – Belajac – Dika, Građansko parnično procesno pravo, 6. izd. 1986.

**Stečajni zakon**, Narodne novine br.44/96, 29/99, 129/00, 123/03, 82/06, 116/10, 25/12 i 133/12.

**Stečajni zakon**, Narodne novine br.71/15 i 104/17, 36/22.

**Zakon o trgovačkim društvima**, Narodne novine br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22).

**Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju** (ZFPPIPP), Uredni list Republike Slovenije št. 126-6414/2007, stran 18637, datum objave 31.12.2007., Uradni list RS, št. 13/14 –uradno prečiščeno besedilo, 10/15 – popr., 27/16, 31/16 – odl. US, 38/16 – odl. US, 63/16 – ZD-C, 54/18 – odl. US, 69/19 – odl. US, 74/20 – odl. US in 85/20 – odl. US).

**Insolvenzordnung**, Deutschland, Gesetz vom 05.10.1994. (BGBl. I S.2866), in Kraft getreten am 19.10.1994. bzw.01.01.1999, zuletzt geändert durch gesetz vom 22.12.2020 (BGBl. I S. 3328) m.W.v. 31.12.2020, Stand: 01.01.2021 aufgrund Gesetzes vom 22.12.2020 (BGBl. I S. 3256).